

4-бет

ЮРИДИК КЛИНИКА

7-бет

ЎЗБЕК БЛОГГЕРЛАРИ

12-бет

«iPhone» ЕТИ ЁШДА

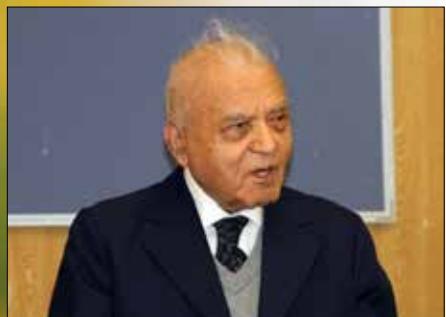
Vatandin yaxshi yor bo'lmas!

VATANDOSH

www.vatandosh.uz

The First Uzbek Newspaper in the U.S. | АҚШдаги биринчи ўзбекча газета | 2014 йил 16 январь, № 33

БҮТАКЎЗНОМА

“Ей азиз юртимиз, биз сени ташлаб кетаётганимиз йўқ. Ўз юртида оч қолиб, сенга хужум қилиб кириб келаётган босмачи руслар зулмидан қочиб кетишга мажбур бўлдик. Берган нозу неъматингга рози бўл, она юртим. Қайтиб кўра оламизми йўқми, билолмаймиз”.

5-бет

БУ ЙИЛ ҚАНЧА СОЛИҚ ТЎЛАЙСИЗ?

Агар ишласангиз ва 13 ёшгача бўлган фарзандларингиз учун боғча ва бошқа шунга ўхшаш хизматлар учун пул тўлаган бўлсангиз, бу харажатларнинг 35% гача бўлган қисмини қайтириб олишингиз мумкин.

11-бет

2-бет

НЕО-ЖАДИДЛАР КИМ?

“Vatandosh”ни ҳар куни ўқинг: www.vatandosh.uz

Миллатни уйғотиши - уйғонгандарнинг вазифаси.
Абдулхамид Чўлпон

Нео-жадидлар ким?

Жамиятни модернизациялаш ва ислоҳ қилиш зарурияти тобора долзарб масалага айланмоқда. Вазият яқдил ҳаракатни тақозо этмоқда, лекин жамиятимизда мақсад, қадрият ва дунёқарашлар бўйича муроса йўқ. Ўзгаришимиз керак, лекин бу ўзгаришлар қандай бўлади?

Биз орзу қилган келажак

Ҳозирда шуни айтиш мумкинки, ривожланиши миз қийинчилик билан кетяпти ва баъзи соҳаларда хаттоки турғунликка учраганимиз. Қаерга кетаётганимизни, биз “орзу қилган келажак” нимадан иборат ва “бизга нима керак” эканини аниқ келишиб олмасдан ҳаракат қиляпмиз. Бугунги кунга келиб, аниқлаб олиши миз керак бўлган битта масала бор: Келажакда ўзимизни, жамиятимизни қандай ва қаерда кўришни истаймиз?

Ўзбек жамияти чорраҳада, ушбу чорраҳада тўғри йўл танлашимиз учун онгли равишда муайян мақсадларга келишиб олишимиз керак.

Янгиланишимиз керак, лекин бу янгиланиш жуда кўп нарсада – коррупциядан бошлаб, халқнинг менталитетигача – турғунлик ва инерцияга мойиллигимизни оширган бир вазиятда амалга оширишилиши керак. Ўзбекистон замонавий давлатга айланishi ёки охирги 300 йилда кузатилгани каби тарихий жараёнлардан четда ва турғунлика қолиб кетиши бугунги танловимизга боғлиқ.

Сингапур, Жанубий Корея, Туркия ва бошқа собиқ қашшоқ, лекин модернизация орқали ривожланиб кетган давлатларнинг мисоли ҳалигача вазиятимиз умидни узса бўладиган даражада эмаслигини кўрсатади. Лекин тараққиётимизнинг долзарб муаммоларини

муҳокама қилишни бугундан кечиктирмасдан бошлишимиз керак.

Бунда, авваламбор, “орзу қилган келажагимиз” – яқин даврда жамиятимизни қандай кўрмоқчи эканлигимизни акс эттирган моделлар

«Ҳаёти ижтимоиямизда лозим бўлғон нарсаларнинг барчаси ҳозирда бизда борми? Бўлса қайси ҳолдадир? Бу саволларга қарши тўғри жавоб ёзилғонда ихтиёrsиз қалам уёлур, киши истиқболдан маъюс бўлур. Чунки мазкур нарсаларнинг баъзиси бизда йўқ ва баъзиси ҳануз ибтидий ҳолдадирки, буларнинг мумкин суратда вужудка ижтиҳод чиқарилиши учун кўб умрлар ва кўблар сарф қилмоқ керакдир. Лекин лозимаи ҳаётимиз бўлғон бу нарсаларни вужудга чиқариб олғунча бизга замон мусоада этарми, яъни фурсат берарми?

Сиёсий аҳволнинг ҳозирги суръатли ўзгаришига қарағанда, замон фурсат бермас каби кўринадур. Шундай бўлса ҳам, ҳозирги мусоиди замин ва замонни ғанимат билиб ватан, ҳуқук ва ҳаётимизнинг муҳофазаси, истиқболимизнинг таъмини учун керак бўлатурғон тадбир ва чораларга киришмагимиз лозимдир. Мана, ҳозир ушбу савол ворид бўладирки: бизга нима керак?»

Ҳожи Муин, “Бизга нима керак”, 1918 йил

алоҳида аҳамиятга эга бўлади.

“Орзу қилган келажагимиз” ҳақидаги бу ўйлар хомхаёллар эмас, балки ақл-идрокка асосланган, турғунлик ва қолоқлик келтириб чиқарадиган чуқур ижтимоий муаммаларнинг олдини олиш ва муносиб ривожланишга эришиш йўллари ҳақидаги мулоҳазалардир.

Нео-жадидлар

Лоқайдлик, чаласаводлик ҳукм сурәтган бир пайтда инқизозни енгиг ўта оламизми? Бу саволнинг жавоби замонамизнинг маънавий руҳини

ўзгаририга оладиган “яратувчан озчилик”ка боғлиқ. Бундай озчиликни рус олими Гумилев “пассионарии”, инглиз тарихчиси Арнольд Тойнби “creative minority”, ўзбек адаби Чўлпон “уйғонгандар” деб атаган. Рус файласуфи Григорий Померантзга кўра, «яратувчан озчилик – бу жамиятнинг ўз ичидан таянч топа олган, ўзгаришлар оқимида ички мувозанатга эриша олган ва ривожланишнинг бузғунчи кучларини ушлаб туришга қодир қисмидир».

Бундай инсонлар ҳар бир жамиятда ва ҳамма вақт бўлган. Яратувчан озчилик давр

талабига муносиб жавоб бера олган мамлакатлар – ҳозирда ривожланган (АҚШ, Фарбий Европа, Япония) ёки улар қаторига яқинда қўшиладиган, ривожланаётган давлатлар (Хитой, Бразилия, Туркия, Индонезия, Россия) ҳисобланади. Яратувчан озчилик кучсиз, аҳамиятсиз ёки умуман мавжуд бўлмаган ёхуд давр кўйган талабларга муносиб жавоб бера олмаган жамиятлар эса асосан дунёнинг қолоқ мамлакатларидан иборат. Ана шундай тақдирдан кутилишимиз учун биздаги ягона чора миллат тақдирига бефарқ бўлмаган, уйғоқ ва озод шахс шахслар ёрдамида бутун миллатни уйғотишидир. Бу ишда XX аср бошларида жамиятни исплоҳ қилишга уринган жадидлар ҳаракати биз учун яхши ўрнак бўлиб хизмат килади.

Шундай экан, бизнинг вазифамиз – ижодий ёндашган ҳолда, тарихимиздан буғунимиз учун зарур сабоқларни чиқара билиш ва замонамизнинг талабларини ҳисобга олиб, асрлардан бери давом этиб келаётган қолоқликни тугатиш, барқарор ривожланаётган мамлакатлар қаторига қўшилишdir.

Сардор САЛИМОВ

Vol. 33. Thursday,
January 16, 2014

Publisher:
Vatandosh
Uzbek-American Federation

Editor-in-Chief:
Behzod Mamadiev

Managing Editors:
Farhod Sulton
Shohruh Kenjaev

Deputy Editors:
Murod Gafurov
Nilufar Salimova

Board Members:
Jo’ra Bo’tako’z
Narhudja Sadikov
Hikmat Sulton
Abdulmalik Ahmedov
Abdulvohid Sabri
Umar Zakirhojaev
Kamol Boboqurban
Turon Ayaz
Farog’at Zokirova
Dilshod Zokirov
Asqar Ubaydullaev
Siddiq Sanaev
Mansur Jumaev

Editorial and Executive office:

2667 Coney Island Ave,
Brooklyn, NY 11235
Phone: 212-372-3050
Web: www.vatandosh.com
Email: info@vatandosh.com

All materials in this newspaper have been copyrighted and are the exclusive property of Vatandosh, Inc, and cannot be reproduced without the due consent of the publisher.

*The views and opinions expressed by our columnists do not necessarily reflect the editors' point of view.
We are not responsible for content of advertisements and products and establishments advertised in Vatandosh.*

ИЖОДКОРЛАР ДИҚҚАТИГА:

Биз билан ижодий ҳамкорлик қилишни истайсизми? «Vatandosh» бол мақолаларингиз борми?

Info@vatandosh.com
орқали бизга мактуб йўллашингизни кутамиз.

Ўзбекистонда бензин нархи ошди

Ўзбекистонда жорий йилда иккичи марта бензин нархи ошди. «Gazeta.uz»нинг ёзишича, 2014 йил 10 январдан ўзбекистонда бензиннинг чакана савдодаги нархи 20 фоизга қимматлаши.

Янги тарифларга кўра, бир литр Ai-80 бензинининг нархи 2005 сўмни (шу пайтга қадар 1670 сўм эди, 335 сўм ошди), Ai-90 бензиннинг нархи 2210 сўмни (1835 сўм эди, 375 сўм ошди), Ai-95 бензиннинг нархи эса 2435 сўмни (2020 сўм эди, 415 сўм ошди) ташкил қилди.

Ушбу нархлар ўз ичига жорий йилнинг биринчи январидан ошган истеъмол солигини ҳам ўз ичига олади. Ўшандада солик 25 сўмга, яъни 240 сўмдан 265 сўмга оширилган эди. Ўзбекистонда бензин нархини ошириш, сайтга кўра, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамаси томонидан белгиланади.

Сайтнинг ёзишича, охирги марта бензиннинг нархи 2011 йилнинг 1 август куни ошган эди. Қолган пайтлари эса ҳар йил бошида истеъмол солигидан келиб чиқиб оширилар эди.

Давлат органлари сайти қайта ишлаб чиқилади

Ўзбекистон ҳукумати мамлакатда ахборот-коммуникация технологиялари ҳолатини баҳолашнинг янги тизимини жорий этди.

Ўзбекистон Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялар қўмитаси матбуот хизматининг хабар беришича, ҳукуматнинг 2013 йил 31 августдаги қарорига асосан, давлат органларида АҚТни жорий этиш са-марадорлигини рейтинг баҳолаш мезонлари, рейтингли баҳолаш тизимини юритиш схемалари, шунингдек, давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, давлат корхоналари, муассасалари

ва ташкилотлари расмий веб-сайтларига кўйиладиган талаблар белгилаб олинган.

Мазкур АҚТни баҳолаш рейтинги давлат идоралари веб-сайтларига ахолига интерактив давлат хизматларини кўрсатиш, муассасанинг ахборот тизимлари ва ресурслари, идорада ахборот хавфсизлигини таъминлаш юзасидан бир қатор янги, қатъий талабларни кўяди.

Хусусан, интернет тармоғида расмий веб-сайтнинг мавжудлиги ва ундан фойдалана олиш, шунингдек, унда ташкилот фаолияти доир статистик ва таҳлилий маълумотларнинг ёритилиши, Ягона интерактив давлат хизматлари портали (my.gov.uz) орқали келиб тушаётган фуқаро мурожаатларига муносабати мазкур рейтингли баҳолаш тизимининг муҳим мезонларидан ҳисобланади.

Барча давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, давлат корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари жорий йилнинг 1 мартаға қадар расмий веб-сайтлари фаолиятини янги талаблар асосида ишлаб чиқади.

Шунингдек, барча давлат муассасалари расмий веб-сайтларининг мобил версиясини ишлаб чиқади, унда имконияти чекланган шахслар учун қўшимча чора-тадбирларни амалга оширади, онлайн сўровлар, блог ҳамда форумлар ёрдамида жамоатчилик фикрини ўрганишнинг замонавий усулларидан фойдаланади.

“Samarkand” банкининг лицензияси олиб қўйилди

Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги талабарини бузганилиги сабабли ўзбекистон Республикаси Марказий банки “Samarkand” очиқ акциядорлик-тижорат банкидан банк операцияларини амалга ошириш ҳукуқини берувчи лицензиясини ҷақириб олди.

Ушбу банк фаолияти тўхтатилиши билан мамлакатда фаолият юритаётган тижорат банклари сони 27 тани ташкил қилмоқда.

Эслатиб ўтамиз, 2013 йилнинг июнь ойида дунёга машҳур рейтинг агентлиги — «Standard & Poor’s» “Самарқанд” очиқ акциядорлик-тижорат банкининг узоқ ва қисқа муддатли кредит рейтингини “ижобий”дан “барқарор”га қайта кўриб чиқиб, “CCC/C” даражасида тасдиқлаган эди. Шу билан бир қаторда, «Standard & Poor’s» банк

рейтинг олиб бориш учун зарур ахборотларни ўз вақтида тақдим этмаётганилиги учун унинг рейтингини кузатиб бормаслигини маълум қилган эди.

“Прогнозни қайта кўриб чиқиш бизнинг фикримизни ифода этади. Банкнинг “позитив” рейтинг прогнози қайта кўриб чиқилиши банк томонидан тақдим этилган ахборотларнинг етишмаслиги оқибатидир”, дейилади рейтинг агентлиги ахборотида.

«Standard & Poor’s» банкдан унинг жорий ёки прогноз қилинадиган фаолияти бўйича сўнгти йилги молиявий ҳисоботини ёки бошқа ахборотларини олмаган.

Ўзбекистон интернет тезлиги бўйича 170-ўринда

Ўзбекистон дунёнинг 188 мамлакати орасида интернетдан маълумотларни юклаб олиш (download) тезлиги бўйича 170-ўринда қайд этилди. Бу ҳақда «Uzdaily» сайти «NetIndex» компанияси маълумотларига асосланиб хабар тарқатди.

Рейтингга кўра, Ўзбекистонда интернетдан маълумотларни юклаб олиш тезлиги секундига 2,42 Мб.ни ташкил қилади.

Компаниянинг қайд этишича, Ўзбекистон бўйича маълумотлар 2013 йилнинг 6 декабридан 2014 йилнинг 4 январигача бўлган даврда олиб борилган тест таҳлили натижасида олинган. Ушбу муддат давомида 60 мингдан зиёд IP-манзиллардан фойдаланилган.

Шу ўринда компания жами 193,21 мингта тест ўтказилганини, индексни тузиш учун эса улардан 11,7 мингтаси натижаларидан фойдаланилганини қайд этган.

Тошкент шаҳрида интернетдан маълумотларни юклаб олиш тезлиги секундига 3,18 Мб.ни ташкил қилади.

Бунда Ўзбекистондаги олти оператор: «Ucell»да 13,18 Мб/с, «Inform-Service TV Ltd»да 9,1 Мб/с, «Beeline»да 5,95 Мб/с, «Turon Telecom»да 4,39 Мб/с ва «ТЕХНОПРОСИСТЕМ» (2,86 Мб/с), шунингдек, «Gals-Telecom» МЧЖда 2,6 Мб/с.ни ташкил қилади.

Маълумотларни интернетга юклаш (upload) бўйича Ўзбекистон 124-ўринда қайд этилган.

Мазкур рейтингга кўра, Гонконгда интернетдан маълумотни юклаб олишга секундига 69,38 Мб.ни, Сингапурда эса бу кўрсаткич 59,53 Мб.ни ташкил қилади. Ушбу мамлакатлар ушбу рейтингда биринчи ва иккичи ўринларни қайд этган.

Сайт Ўзбекистон Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари давлат қўмитаси расмий маълумотларига таяниб ёзишича, 2013 йилнинг 1 октябрь ҳолатига кўра, Ўзбекистонда интернетга уланиш тезлиги 9,6 Гбит/с.ни ташкил этади.

АҚШ Ўзбекистонни хавфли мамлакатлар рўйхатидан чиқарди

АҚШ Марказий Осиё мамлакатлари — Ўзбекистон, Тожикистон ва Ўзбекистонни хавфли давлатлар рўйхатидан чиқарди. «12uz.com» сайтининг ёзишича, ушбу мамлакатларда фаолият юритган АҚШ ҳарбийлари суткасига қўшимча 7,5, ойига 225 доллар хизмат ҳаки олишар эди.

Пентагон маълумотларига асосланиб сайтнинг ёзишича, Марказий Осиё мамлакатлари билан бир қаторда Шарқий Тимор, Ҳаити, Либерия, Оман, Руанда, Бирлашган Араб Амириклари, Бахрайн, Кувайт, Саудия Арабистони, Сербия ва Черногория ҳам рўйхатдан чиқарилган.

Пентагон матбуот котиби, полковник Стив Уорреннинг қайд этишича, ушбу рўйхатнинг қисқартирилиши 100 миллион доллар тежаб қолиша ёрдам беради.

“АҚШ мудофаа вазирилиги ҳозирги кунда 194189 нафар ҳарбий хизматчига хавфли худудлардаги фаолияти учун қўшимча ҳақ тўлаб келмоқда. 2014 йилнинг 1 июнидан уларнинг сони таҳминан 50 кишига камаяди. 2012 йилда ушбу хизмат учун Пентагон 500 миллион доллар миқдорида тўловни амалга оширган”, — деди Уоррен.

Сурия билан қўшни бўлгани учун Туркия, Иордания, Сурия, ҳарбий ҳаракатлар давом этатига Афғонистон, Ироқ, шунингдек, Ливан, Покистон ва Миср хавфли мамлакатлар рўйхатида қолган. Денгиз қароқчилари фаол бўлган Сомали, Гуантанома қамоқхонаси жойлашган Куба, шу билан бирга, Истроил, Озарбойжон ҳамда Грекиянинг Афина шаҳри ҳам мазкур рўйхатда қолган.

АҚШ қонунчилигига кўра, ҳарбийлар ҳаётига таҳдидлар даражаси юқори бўлган худудлар махсус рўйхатга киритилиб, ушбу мамлакатларда хизмат қилаётган ҳарбий хизматчиларга қўшимча ҳақ тўланади.

«Vatandosh»

Яроқсиз ҳолга келган паспорт билан Ўзбекистонга бориш мумкинми?

Савол: Паспорнимни ўртоғим жаҳл устида йиртиб ташлади. Вароқлари жойида, лекин белидан йиртилган, ғижимланган. 4-5 та қоғози ярмигача йиртилган. Мен бу паспорт билан Ўзбекистонга учиб кета оламанми?

Жавоб: Шахсни тасдиқловчи ҳужжатлар сиз айтган даражада йиртилган бўлса, улар яроқсиз ҳолга келган ҳужжат деб ҳисобланади ва амал қилишдан тўхтайди. „Ўзбекистон Республикасида паспорт тизими тўғрисида“ги Низомнинг 16-бандига кўра, паспорт фойдаланиш учун яроқсиз ҳолга келганда уни алмаштириш лозим бўлади.

Паспортни қаерда алмаштириш сизнинг хорижий давлатдаги статусингизга боғлиқ. Агар хорижий давлатда вақтнчалик визада бўлсангиз (ъёни хорижий давлатда доимий яшовчи шахс бўлмасангиз), паспортигини Ўзбекистонга қайтиб бориб алмаштиришингиз лозим бўлади. Ўзбекистонга қайтиб бориш учун эса сиз яшаб турган давлатдаги Ўзбекистон республикаси элчинонаси ёки консуллик муассасасига Ўзбекистонга қайтиш сертификатини олиш учун мурожаат қилишингиз керак.

Ўзбекистонга қайтиб боргач, паспортигини алмаштириш учун доимий рўйхатдан ўтган туман ИИБга паспорт алмаштириши сўраб мурожаат қиласиз.

Паспорт алмаштирилганда эски паспортигинизда бўлган ОВИР визаси ҳам кўчириб берилади. Паспорт алмаштирилганда эски паспортигинизни ИИБга топширишингиз лозим. Паспорти топширишдан олдин унинг барча бетларидан нусха кўчириб олинг. Кейинчалик эски паспортигиниз ҳақидаги маълумотларни тиклашда кўчириб олинган нусхалар фойда беради. (Масалан, хорижий давлатнинг визасини олишда эски паспортидаги визангиzin кўрсатишингиз мумкин.)

Фуқаро паспорти эҳтиётлаб сақлаши лозим. „Ўзбекистон Республикасида паспорт тизими тўғрисида“ги Низомнинг 43-бандига паспорти атайнин яроқсиз ҳолга келтирганлик, авайлаб сақламай уни йўқотганлик учун жавобгарлик (маъмурий жавобгарлик - жарима ундирилади) белгиланган. Аммо сизнинг ҳолатингизда, паспортигинизни сиз эмас, балки бошқа шахс яроқсиз ҳолга келтирганлиги учун сиз жавобгарликка тортилмайсиз. Агар хоҳласангиз, паспортигинизни яроқсиз ҳолга келтирган шахс устидан Ўзбекистон Республикаси ИИБ бўлимига ёки ўзингиз яшаб турган чет элдаги маҳаллий полицияга шикоят қилишингиз мумкин. Бундай шикоят орқали паспортигиниз яроқсиз ҳолга келтириш орқали сизга етказилган моддий ва маънавий зарарни ундиришни ҳам талаб қилишингиз мумкин.

АҚШЛИК ТАНИШИМНИ ЎЗБЕКИСТОНГА ҚАНДАЙ ТАКЛИФ ҚИЛСАМ БЎЛАДИ?

Савол: Чет элдаги танишимни ўзбекистонга таклиф қилишим учун унга таклифномани қандай ва қаерга юборишим керак?

Жавоб: Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг таклифномаси бўйича келмоқчи бўлган хорижий фуқаролар виза олиш учун Ўзбекистон Республикасининг чет элдаги консуллик муассасаларига белгиланган шаклдаги Виза анкетасига таклифномани ва миллий паспорти илова қилиб топширишлари керак. Виза анкетасини Ўзбекистон Республикаси Ташқи Ишлар Вазирлигининг расмий сайтидан олиш мумкин.

Сиз таклифномани консуллик муассасасига почта орқали жўнатишингиз ёки сиз таклиф қилаётган фуқаронинг ўзига ҳам юборишингиз мумкин.

Чет элдан хорижий фуқароларни таклиф қилмоқчи бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари Ўзбекистон Республикасида вақтинча (3 ойдан ортиқ) яшаб турган ва доимий яшаётган хорижий фуқаролар яшаш жойидаги ички ишлар органларига икки нусхада тўлдирилган белгиланган шаклдаги анкета-ариза билан мурожаат қиладилар.

Фуқароларнинг таклифномаси бўйича Ўзбекистонга келаётган хорижий фуқарога виза бериш учун рухсатномани расмийлаштириш муддати 15 суткадан ошмаслиги керак. Ўзбекистон Республикасида доимий яшаш учун келаётган хорижий фуқаролар учун ҳужжатларни кўриб чиқиш муддати айрим ҳолларда 30 суткагача узайтирилиши мумкин.

Хорижий фуқаролар турист сифатида келиш визаларини олиш учун консуллик муассасасига тўлдирилган белгиланган шаклдаги виза анкетасига миллий паспортини ва «Ўзбектуризм» миллий компаниясининг ёки ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қонунчиликда белгиланган тартибида амалга ошираётган туристик ташкилотларнинг таклифномасини тақдим этган ҳолда мурожаат қиладилар.

Хорижий фуқаронинг турист сифатида келиш визасини расмийлаштириш Ўзбекистон Республикасининг чет элдаги консуллик муассасаси томонидан 3 суткадан ошмайдиган муддатда амалга оширилади.

Чет эл машинасини Ўзбекистонда қандай расмийлаштириш мумкин?

Савол: Чет давлатда ишлаб чиқарилган машинани Ўзбекистон Республикасида қандай расмийлаштириш мумкин?

Жавоб: Чет элда ишлаб чиқарилган автотранспорт воситаларини Ўзбекистон Республикасида расмийлаштириш тартиби 1999 йил 2 марта қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Чет эл автотранспорт воситаларини Ўзбекистон Республикаси ҳудудига кирганилиги учун йиғимлар ундириш тартиби”, Ўзбекистон Республикасининг Божхона кодекси, шунингдек, 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Давлат божи ставкалари ҳақида”ги 553-сон қарорлари асосида амалга оширилади.

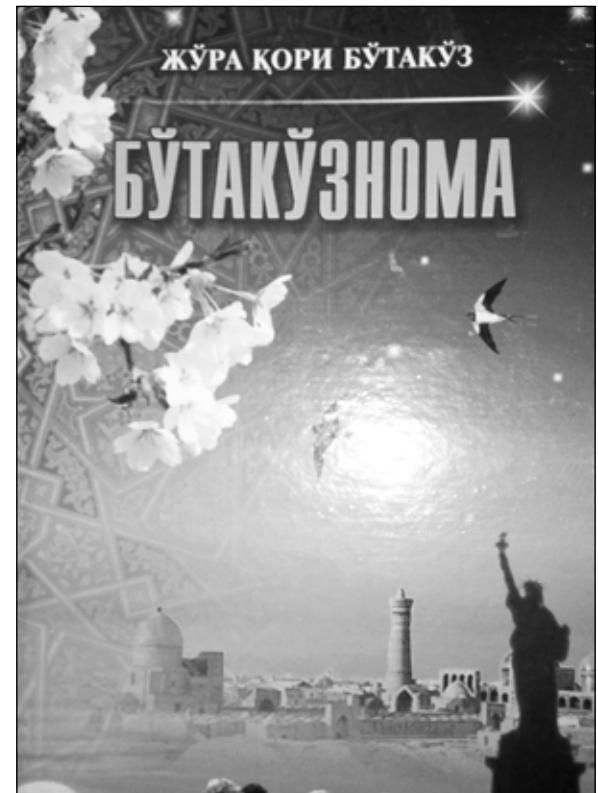
Ўзбекистон Республикасининг Божхона кодексига биноан, товарлар ва транспорт воситаларининг божхона расмийлаштируви божхона декларацияси қабул қилинган ҳамда барча зарур ҳужжатлар ва маълумотлар тақдим этилган пайтдан бошлаб уч иш куни ичидаги божхона органи томонидан амалга оширилади.

Автотранспорт воситаларини расмийлаштириш учун давлат божи ставкалари қуйидагича белгиланган:

Транспорт тури	Фойдаланиш муддатига караб:		
	3 йилгача бўлгандা	3 йилдан ортиқ бўлгандা	7 йилдан ортиқ бўлгандা
1. Ҳар бир от кучи учун давлат божи ставкаси:			
а) юқ ташувчи ва енгил автотранспорт, шу жумладан, автобус, трактор, ўзи юрар машина учун:	энг кам ойлик иш ҳакининг 10 фоизи микдорида	энг кам ойлик иш ҳакининг 7 фоизи микдорида	энг кам ойлик иш ҳакининг 5 фоизи микдорида
б) чет элда ишлаб чиқарилган автотранспорт учун:	энг кам ойлик иш ҳакининг 30 фоизи микдорида	энг кам ойлик иш ҳакининг 20 фоизи микдорида	энг кам ойлик иш ҳакининг 10 фоизи микдорида
2. Битта мототранспорт, мотоколяска, мотокайик учун давлат божи ставкалари:	энг кам ойлик иш ҳакининг 5 фоизи микдорида	энг кам ойлик иш ҳакининг 3 фоизи микдорида	энг кам ойлик иш ҳакининг 2 фоизи микдорида

Туркистонни мустамлака сиғатида ушлаб турган “Оқ империя” (1721-1917) ва “Қизил империя” (1917-1991) даврларини ўрганиб, улардан керакли хуоса чиқаришда сусткашлиқ борлиги аниқ. Тарих - ҳақиқат чироғи. Ҳақиқат эса шуки, тарихимизнинг бу қора саҳифаларида минглаб аждодларимиз қатлиом қилиниб, моддий ва маънавий бойликларимиз талон-тарож қилингандир.

БҮТАКҮZNOMA:

Ватандошлар ҳаётидан саҳифалар

Рус халқи билан миллӣй ва сиёсий низоларнинг олдини олиш мақсадида тарихнинг бу қонли саҳифаларини кўрмасликка олиш ёки “унутиш” ҳақиқат юзига оёқ қўйиш билан баробар ва бу йўлда қурбон бўлган аждодларимиз руҳига ҳурматсизликдан бошқа нарса эмас. Қолаверса, рус халқининг ҳам мазкур империализм ва большевизмдан кўрган талофатлари талайгина.

“Бүтакўзнома” болалик чоғида большевиклар зулмидан Ватанни тарқ этишга мажбур бўлган Жўра Бўтакўзниң ҳаётий кечинмаларини акс эттирган. Муаллиф ушбу асари орқали нафақат ўз ҳаётини, балки ўзига ўхшаган минглаб ватандошлари тақдирини ҳикоя қиласди.

Туркистон халқининг хорижий мамлакатларга чиқиб кетиши турли даврий воқеалар билан боғлиқ бўлиб, энг катта кўчиш Октябрь инқолобидан сўнг, Совет ҳукумати курилиб, 20-30-йилларда қишлоқ хўжалигини колективлаштириш “ислоҳоти” орқали хусусий ерларнинг тортиб олиниши оқибатида юз берган. Жўрақори Бўтакўз ва у каби бошқа минглаб ватандошларимизнинг чет мамлакатларга чиқиб кетиши шу даврга тўғри келади.

Бўтакўз ўз кўзи билан кўрган воқеаларни ҳикоя қилиб бериш орқали ўша даврдаги ижтимоий ҳаётни, халқнинг ички кечинмаларини, зулм, адопатсизлик ва босқинчликтининг оддий ўзбек оилалари ҳаётида қандай акс этганини тасвирлаб берган.

Ватанни тарқ этиш қанчалар оғир бўлгани туркистонликлар Амударёдан кечиб ўтаётуб ўқиган қўйидаги дуодан маълум:

“Ей азиз юртимиз, биз сени таш-

**Она юртинг омон бўлса, ранги рўйинг сомон бўлмас,
Гарчи бошқа ҳеч вақонг йўқ, ўтган кунинг ёмон бўлмас.
Қурбақадек сайрасанг-да, сенингдек хуш забон бўлмас,
Юртингдек йироқ-яқин, кўрганингдек замон бўлмас.**

Жўра Бўтакўз

лаб кетаётганимиз йўқ. Ўз юртида оч қолиб, сенга ҳужум қилиб кириб келаётган босмачи руслар зулмидан қочиб кетишга мажбур бўлдик. Берган нозу неъматингга рози бўл, она юртим. Қайтиб кўра оламизми йўқми, билолмаймиз. Доимо кўнглимизда яшайсан. Сени унумаймиз. Авлод-аждодимиз ҳам унумтайди. Энди, улуғ тангрим, бизга марҳамат қил, бизга оқ йўл бергин, омин”.

Дунёнинг турли бурчакларига сочилиб кетган бу юрт фарзандларининг айримларига Ватанни қайта кўриш насиб этди, аксариятига эса йўқ...

Жўра Бўтакўз ана ўша оз сонли баҳтиёрлардан. У нафақат Ватанига қайта олди, балки унинг озодлигини ҳам кўрди, у ерда узоқ йиллар ишлаб яшаш шарафига ҳам муясас бўлди.

Бу китобнинг Ўзбекистонда чоп этилиши, ундаги кўп сўзларнинг бугун кенг оммага эркин ва тўғри етиб бораётгани ана шу озодлиқдан, баҳтиёрликдан, дейди Бўтакўз.

“Эй азиз улусим, асирикдан қутилганимизга керагича шукур қилмаямиз. Чет элларда юртимизни кўролмаганлар бор. Тамалда ҳар жиҳатдан юртни, улусни юқориларга кўтариб, ривокланган давлатлар изидан бормоқдамиз”, - деб ёзади муаллиф.

Жўра Бўтакўз 1928 йил Андижон шаҳрида туғилган. Ватанни тарқ этгандан кейин дунёнинг кўплаб давлатларида яшади. 1996-йилдан бери АҚШда истиқомат қиласди. Ўзбекистонда “Ватан ва Жамият”, “Ойдин” газеталарида ишлаган. “Турклар бирлиги”, “Сани шаънинг-

га ўлкам”, “Хийлагар тулки” китоблари муаллифи. Навбатдаги китоби автобиографик асар бўлиб, муаллифнинг ўз кўзи билан кўрган кўплаб тарихий воқеа-ҳодисаларни жамлагани боис катта илмий-тарихий аҳамият ва қимматга эга.

Китоб 2013 йил Алишер Навоий Миллӣй кутубхонаси нашиёти томонидан чоп этилган. 365 саҳифадан иборат. Масъул муҳаррир Тоҳир Малик.

Китобни ўқишига қизиқсан ватандошларимизни info@vatandosh.com электрон почтаси орқали бизга мурожаат қилишларини сўраймиз.

Фарҳод СУЛТОН

Хитой манзаралари

Китоб дўконини кўрдим. Китобга қизиқиб кетганиданми ёки текин ўқиш илинжиидами, хитойликлар дўкон поллари ва зиналарига ўтироволиб мутолаа қилишарди. Ғалати манзара.

Хитой тараққиётининг сабаби шу эмасмикан?

Хитойликлар ҳам Farbga ўхшаб биз мусулмонларга дарс бера бошлишибди. Хушмуомалалик, ростгўйлик, меҳнатсеварлик, ишни қунт билан бажариш... Эҳҳэ, улар ҳам биз мусулмонларнинг қанчалаб гўзал ахлоқларимизни ўзлаштириб олишибди ва ҳақли равишида миллатлар олдинги сафидалар. (Хозирда Хитой дунёнинг иккинчи иқтисодиёти ва учинчи ҳарбий кудрати саналади)

Биз бўлсак таомномалару туш таъбирлари ўқиб юрибмиз.

Уларда 1,5 литрли «Coca Cola» 2300 сўм экан. Сабаби, маҳсулот эгаси билан харидор ўртасида воситачи камроқ бўлса керак...

Ҳожатхонадан чиққач биз оёғимизгача ювсак, улар ҳатто қўлларини ювмас эканлар...

Мубашшир АҲМАД

Американи ким кашф қилган?

Маълумки, Американи ким кашф қилгани ҳақида жуда кўп баҳс-мунозаралар юради, кимдир буни қадимги викингларга, финикиялекларга, яна кимдир хитойликлар билан ҳам боғлаб кўради. Ана шундай қарашлардан бири, шубҳасиз, Абу Райхон Беруний Америка қитъаси борлигини бундан 10 аср муқаддам айтиб кетгани ҳақидаги фикрлардир.

Жонс Хопкінс университетидаги Марказий Осиё Кавказ институти раиси, профессор Фредерік Стар яқинда "History Today" журналида "Хўш, Американи ким кашф қилган" сарлавҳали мақола эълон қилди. Унда муаллиф Абу Райхон Беруний фаолиятига алоҳида эътибор қаратади. Қуйида ушбу мақоланинг Абу Райхон Берунийга бағишланган қисмини қисқартирган ҳолда ҳавола этамиз.

...Америка ҳақида илмий фаразларни берган машҳур ва буюк олимлардан бири Абу Райхон Беруний бўлиб, у 973 йилда Оропбўйида таваллуд топган. Бу ҳудуд ҳозирда Ўзбекистонга қарайди. Беруний ёшлигиданоқ математика, астрономия, минерология, жўғрофия, картография, геометрия ва тригонометрия билан шуғулланади. У форс, араб ва кўхна Хоразм тилида гаплаша олган. Кейинчалик у санксkrit тилини ҳам ўрганади.

Ёш Беруний ўз шахри координатларини — кенглиги ва узунлигини ҳисоблаб чиқади, бошқа шаҳарларнинг ҳам худди шундай координатларини йиға бошлайди. У қадимги юон манбалари асосида Ўрта ер денгизи бўйидаги 100га яқин жойларнинг маълумотларини йигади. Сўнг бошқа жойларни кўша бошлайди.

Птоломей сингари олимлар, қолаверса, сўнгги илмий изланишлар ва ўз ўрганишлари асосида ер айланга шаклда эканини билади. Беруний 30 ёшида ўз даврининг географик нуқталарини ҳисоблашнинг аниқ тизимиға эга бўлган. У Ўйғониш даврига қадар ўзаро келишилмаган новаторлик лойиҳасига кўл уради, яъни Ернинг 6 футлик улкан глобусини яратади.

Беруний Марказий Осиёнинг бошқа олимлари издан юрди. Ўзбекистонда туғилган олим Аҳмад ал-Фарғоний улардан бири бўлиб, у экваторда 1 даража узунлигини ҳисоблаб чиқади ва шу орқали Ер шарининг ўзига хос жиҳатларини ўрганади. Унинг ҳисобкитоблари, гарчи Берунийни сингари аниқ бўлмасада, қадимиги юон олимларнинидан кўра анча аниқ эди. Шу боис унинг «Самовий ҳаракатлар ва умумий илми нукум китоби» («Китоб ал-ҳаракат ас-самовий ва жавомиъ илм ан-нукум») асари астрономлар орасида машҳур бўлади. Орадан беш аср ўтиб Колумб Ал-Фарғоний асарига дуч келади. У дунё бўйлаб саёҳатини амалга оширишга шубҳа билан қараётган ҳомийларни ана шу китоб ёрдамида ишонтиришга ҳаракат қиласди. Шунга қарамай Колумб ал-Фарғонийнинг ўлчов бирликларини араб ўлчовида эмас, балки Рим ўлчов бирликларida деб ўйлайди ва шунинг ҳисобига Ер шари айланасини амалда 25 фоизга қисқартиришига олиб келади. Айнан мана шундай нотўғри тушуниш (ёки атайн) Колумбга Сипанго ёки Японияни Виргиния оролларига яқин кўйишига туртки беради. Бундай қулай хато унга Хитой учун сафарига яқин йўлни кўрсатиш орқали ҳомийлардан мўмайгина маблағ олишига имкон беради.

...Беруний, шунингдек, минерологияни ҳам чукур ўрганади. У, айниқса, барча турдаги минералларнинг нисбий зичлиги ва вазни ҳамда алоҳида минералларнинг табиатда ўзаро реакциясини тадқиқ қиласди. Буларнинг барчаси унинг соглиштирма оғирлик концепциясини кашф қилишига туртки берди.

Шуни қайд этиш керакки, Беруний бу даражада аниқ ўлчов мезонларини қандай ҳисоблаб чиққани сир бўлиб қолмоқда. Бунда, шубҳасиз, унинг қадимиги юон мутафаккири Пифагорнинг асарларини ўргангани мухим омил бўлгани айтилади.

Берунийнинг масалага сифат нуқтаи назардан ёндашгани, у узок давр мобайнида кузатишлари, маълумотлари йиққани, улар тафаккуридан ўтказиб таҳлил қилгани Американи кашф қилиш бўйича турли назарияларнинг бош қисмига кўйишга туртки беради.

1017 йилгача Беруний ўз она Ватани Хоразмнинг интеллектуал пойтахти — Гурганчнинг фахрий олими бўлади. Аммо ўша йили Афғонистоннинг Фазнасидан бўлган қаттиқўл ва диний фанатик ҳукмдор Маҳмуд Фазнавий Хоразмни босиб олади ва пойтахти вайрон қиласди. Беруний Хоразмшоҳ саройидаги барча олимлар билан бирга Фазна шаҳрига асир қилиб олиб кетилади.

Маҳмуд Фазнавий, гарчи ўзининг қаттиқўллиги билан машҳур бўлса-да, бошқа ҳукмдорлар қатори атро-

фидо шоир ва олимларни йигишга ҳаракат қиласди. У Берунийни Фазна шаҳрига келиб, ўз илмий изланишларини давом эттиришни тайинлайди.

Беруний чорасиз, қолаверса, Маҳмуд Фазнавий томонидан босиб олинган Ҳиндистонга сафар қилиш илинжида бу таклифга рози бўлади. Аммо Маҳмуд қанча қаттиқўл бўлса, шунча мураккаб шахс эди. Шу боис Беруний имкон қадар ундан йироқ бўлишга интилади. У ҳозирги Покистондаги Лахорга кўчиб ўтади ва динларни солиштириш бўйича дунёдаги илк китоб — Ҳиндустонга Исломни таққослаб асар ёзади.

Ўз қайдарини йигиб, ягона устурлоб асбоби билан ҳозирги Исломободга яқин бўлган ҳамда тепаликда жойлашган мустаҳкам Нандана қальасига кўчиб ўтади.

Айнан ўша ерда эски мавзусига — Ер шари айласини ҳисоблаб чиқиши муаммоларига шўнгиф кетади. У шу мақсадда жиддий кузатув ва шарсизон тригонометрия ва синус қонунини қўллаш орқали янги услубни яратди. Бу усул шу даражада мукаммал эдики, у замонавий технологиялар яратилганидан сўнг аниқланган Ер шари узунлигини ўлчашда бор-йўғи 10,44 милга адашган эди.

1030 йили Маҳмуд Фазнавий вафот этгач, Беруний Фазнага қитъади. Ҳукмдорнинг ўғли Масъуд I уни яхши кутиб олади ва илмий изланишлари учун яхши шароит яратиб беради. Ўз даврининг астрономия соҳасига оид барча билимларини ўзида мужассам этган “Масъуд қонуни”ни ёзади.

Айнан ушбу китобда у қуёш бир жода туришини ҳамда ер унинг атрофида айланиси мумкинлигини ёзади.

Эътиборли жиҳати шундаки, олимлар Масъуд қонунини антик даврдан сўнг ва ҳозиргача астрономия ҳақидаги энг яхши асар сифатида қайд этишади. Хусусан, ўша аср олимларидан бири Ёқутнинг ёзишича, «Масъуд қонуни» китоби математика ва астрономия бўйича ўнгача ёзилган ҳамма китоблар изини ўчириб юборган».

Беруний ўз асарларида Шимолий ва Жанубий Американинг борлиги назариясини илгари сурган. Беруний Нанданада Ер шари узунлигини ўлчаш бўйича тадқиқотларини қайта бошлайди. У шу пайта қадар йиққан координатларни анча янги, аниқ Ер шари харитасида акс эттира бошлайди. Унинг кенглик ва узунлик бўйича рўйхати илк даврдагига қараганда жуда кенгаяди, биргина Ҳиндистоннинг ўзида 70 жой ушбу харитадан жой олади. Ва албатта, Евросиё бўйича 100лаб координатлар ушбу харитада йиғилади.

Беруний ушбу маълумотларни ўзининг янги харитасида жойлаштира бошлагач, шуни сезадики, Евросиёнинг бутун кенглиги — Африкандан бошланган ғарбий нуқтаси ҳамда Хитойга борадиган шарқий нуқтаси — Ер шарининг бор-йўғи учдан икки қисмини қамраб олади. Курра заминнинг бешдан уч қисми эса ҳисобга олинмаган эди.

Мана шу 15 минг миль масофадаги бўшлиқни Берунийгача бўлган барча олимлар Евросиё минтақаси

“Дунё океани” билан ўралган деб изоҳлашга ҳаракат қилишган.

Ер юзининг бешдан уч қисмида ҳақиқатда ҳеч нарса йўқми, фақат сувми? Беруний бунинг мумкинлигини қайд этса-да, уни мантиқ ва кузатувлар нуқтаи назаридан инкор қиласди. Унинг минерологиядан ўргангандар бунда жуда қўл келади. Беруний қаттиқ жисмлар сувдан кўра оғир эканлигини яхши биларди. Сувли дунё Ер шаридаги номутаносибликка олиб келмасми? У яна сўрашда давом этади. Дунёнинг бешдан икки қисмига тушган турли кучлар қолган қисмига таъсир ўтказмайдими? Ана шундай саволлар ортида Беруний хуласа қиласди, Европа ва Осиё ўртасидаги океанлар кенгликларидаги битта ёки ундан кўп номаълум ерлар ёки житъалар жойлашган.

Бу номаълум житъалар бўш кенгликларми ёки одамлар томонидан егалланганми? Ушбу савол билан мурожаат қиласди. Унинг қайд этишича, одамлар шимол ва жануб бўйлаб кенг тарқалган, яъни Россиядан тортиб Ҳиндистонгача, Африканинг юқ марказида ҳам одамлар яшашни айтади. Агар ушбу номаълум житъада одамлар яшамаган бўлганида, ушбу житъалар шимол ёки жануб минтақаларидан нариги тарафда жойлашган бўлар эди.

Беруний ўз кузатув ва илмий тадқиқотларидан ташқарида, яъни ўз кўзи билан кўрмаган жой ҳақида мантиқ ва ўргангандар асосида хуласа қиласди. У Евросиё минтақасининг жойлашувидан келиб чиқиб, Атлантика ва Тинч океанлари ҳавzasидаги номаълум ер одамлар яшаши учун кулай жой эканлигини қайд этади, аслида ҳам шундай эди.

Беруний бу хуласага тахминан 1037 йилларда кела-ди, буларнинг бари унинг 30 йил давомида олиб борган тадқиқотлари натижаси эди.

Беруний XI асрда Американи кашф қиласди? Аниқ гапирадиган бўлсақ, йўқ. У ҳеч қачон бу Янги дунёга ёки ўзи ёзган житъаларга кўз ташламаган. Боз устига, шимолликлар 10 асрга қадар ушбу житъага оёқ қўйишган, аммо улар бу қандай жой эканлигини тушунишмаган. Лейф Эриксон Шимолий Америка ўрмонларига шу даражада қизиқмайдики, кейинчалик қайтиб келмайди, ҳатто уларни оғзаки айтиб қолдирмасдан, бирор бир ҳужжатда ёзиз қолдирмайди. Агар Американи “кашф қилиш” шимолликларнинг онгизиз денгиз сафарини назарда тутса, у ҳолда бу “мукофот” викингларга кетиши керак.

Шу маънода Беруний ҳеч бўлмаганда шимолликлар сингари Шимолий Америка қашфиётчиси сифатида тилга олиниши керак. Ҳар ҳолда, у олиб борган илмий тадқиқотлар натижасидаги хуласалари шунчаки хуласа эмас. Унинг методлари венециялик ёки шимоллик денгизчилар ишлатган услугублардан эмас, балки жиддий кузатувлар, маълумотларни сифат ва сонда таҳлил қилиш ҳамда жиддий мантиқ асосида хуласадир. Орадан 500 йил ўтибигина кимдир глобал миқёсда ана шундай мушоҳада юритиши имкони пайдо бўлди...

У ўз хуласаларини назария сифатида илгари сурмади. Чунки назария сифатида ёзиз қолдирганида кимдир буни исботлаш учун уриниши мумкин эди. Аммо орадан беш аср ўтиб европалик олимлар буни исботлашга муваффақ бўлиши.

Марказий Осиёнинг мана шу ўғлони, шак-шубҳасиз, қадимги дунё ва Буюк Европа кашфиётчилари орасида ги ёнг буюк кашфиётчидир. Беруний тадқиқотларининг икки жиҳати жуда мухим. Биринчидан, у бу ютукларга, диний мутаассиблар кеялк оғзаки ижоди орқали эмас, балки тизимлии ва аниқ ёндашиш орқали ақл ва мантиқ асосида эриши.

У мусулмон эди. Исломнинг турли тўсикларини енгид ўта олди, ваҳоланки, Европа олимлари бунга эриши учун асрлар давомида курашишига тўғри келди. У ўз илмий изланишларни очиқ денгиздан йироқда, илмий ўлчовлариз амалга ошириди. Эътиборли жиҳати, у ўз хуласаларига қаттиқ ишонарди.

Фредерік Стар Беруний туғилган, яшаб ижод килган жойлар бугун оғир ахволда эканлигини айтиб, истиқболда улар туристлар, олимлар учун қадамжога айланисига ишонч билдиради.

Мурод ФОФУРОВ тайёрлadi.

Интернет кўп соҳаларда инқилоб ясади. Жумладан, матбуот, ёзувчилик ва нашриёт ишларида ҳам. Бугун интернетга уланган исталган одам ёзувчига айланиши ва жуда оз ҳаражат ва ҳаракат орқали миллионлаб одамлар хонадонига кириб бориши мумкин. Уларни блоггерлар дебаташмоқда. Блоггерлар сафида ватандошларимиз ҳам талайгина.

Газетамизнинг ушбу сонидан бошлаб

ўқуевчиларимизни ўзбек блоггерлари ва уларнинг асарлари билан танишишиб боришини ният қилдик. Мақсад турғфа хил қарашиб ва услубдаги битикларни эътиборингизга ҳавола этиши. Қуруқ янгилик ўқишидан зада бўлган дилларга илиқлиқ олиб кириши.

Агар сиз ҳам блоггер бўлсангиз ва ижодий ишларингизни биз билан баҳам кўришини

истасангиз, info@vatandosh.com орқали "Vatandosh"га боғланинг.

Айтганча, ўзбек блоггерлари чемпионат ҳам бошлабди. Мукофот жамғармаси бир миллион сўмдан ортиқ бўлган ушбу мусобақа ҳақида тўлиқ маълумотни www.facebook.com/groups/uzblogger саҳифасидан ўқишингиз мумкин. Ушбу саҳифа ўзбек блоггерларининг "Facebook"даги норасмий гуруҳи ҳисобланади.

Хуршид МАРОЗИКОВ

Профессор ва биллиард тошлари

Бу воқеа Америкадаги университетларнинг биррида содир бўлди. Профессор аудиторияга кириб келди. Келдио, бир галлонлик шиша банкани стол устига кўйди. Банка бўш эди. Талабалар бир муддат кузатиб турдилар. Профессор эҳтиёткорлик билан банкага биллиард шарларини жойлай бошлади. Банка тўлгач, ўтирган талабалардан "Банка тўлдими?" – деб сўради профессор. Талабалар бир овоздан "Ҳа!" деб жавоб беришди. Шу пайт профессор майда пушти, денгиз бўйида учрайдиган тошларни битта-битта банкага ташлай бошлади. Тошлар шиша банка ичидаги биллиард шарлари орасидан банка тубига ("чинг-чилинг-чинг" деб товуш чиқариб) туша бошлади. Профессор яна сўради:

— Банка тўлдими?

— Энди тўлди, – дейишди талабалар.

Профессор талабаларга қараб бир жилмайди. Ёнидаги кичкина темир чой идишдаги сарик ранг кумни биллиард шарлар ва пушти тошлар жойлашти.

ган банкага бўшата бошлади. "Фиссссс" деган товуш чиқди. Профессор банка тўлганими йўқми, деб яна сўради. Бу сафар аудиторияга сукунат чўкканди. Профессор стол устида турган стакандаги қулупнайли чойни банкага кўя бошлади. Талабалар ундан бу воқеада нима ҳикмат яшринганини сўрашида ва улар эшитган жавоб уларни бир муддат ўйлантириб кўйди.

Профессор шундай деган эди:

— Бу банка бизнинг ҳаётимиз. Ундаги биллиард шарлари эса сиз билан бизнинг ҳаётимизда катта аҳамиятга эга нарсалардир: Сизнинг саломатлигингиз, ота-онангиз ва оиласигиз, динингиз, яқин қариндош ва дўстларингиз ва ҳоказо.

Банкадаги пушти тошлар эса биллиард шарларидан аҳамияти пастроқ нарсалардир, ишингиз, ўқишингиз, ишингизда у идорадан бу идорага югу-

МУАЛЛИФ ҲАҚИДА:

Qalampir.com лойиҳаси муаллифи Хуршид Марозиков асли қўёнолик. Таълимни Америкада якунлаб қайтгач, «Finnet Technologies» корхонасининг Крі.com лойиҳасида савдо бўлими етакчи мутахасиси, «RFPConnect» лойиҳасида дата-аналист бўлиб ишлади. 2011-2012 йилларда Fikrbank.com саҳифаси орқали блоггер сифатида танилди. Qalampir.com Фикрбанкнинг янги кўринишидир. Ҳозирда у «Education Express» НТМга раҳбарлик қилмоқда. Оиласи билан Қўён шаҳрида истиқомат қилади.

ришингиз...

Кумга келсак, бу бекор ўтказган вақтингиз, дўстлар билан қилган айш-ишратингиз, ўйнаган компьютер ўйинларингиз, томоша қилган футбол матчларингиз....

Агар банкага қум ва пушти тошларни биринчи солиб тўлдирганимизда эди, бизда биллиард шарлар учун жой қолмаган бўларди. Шунинг учун аввал энг муҳим нарсалар учун вақт сарфланг ва ҳаётингиздан жой ажра-

тиңг, қолганлари эса шунчаки сариқ тупроқдир.

Бу гаплардан сўнг аудиторияда жимлик ҳукумрон эди. Шу пайт бир талаба савол берди:

— Банкага нега чойни қўйдингиз?

— Бу саволни берганингдан хурсандман. Чойнинг маъноси шуки, ҳаётда қанча ишлар билан банд бўлмайлик, доимо бир пиёла чой устида яхши ҳамсұхбатга вақт топишимиш керак, – деб жавоб берибди профессор.

МУАЛЛИФ ҲАҚИДА:

Эркинжон Каримов 1977 йилда Фарғона вилояти Бағдод туманида зиёлилар оиласида таваллуд топган. 1998 йили Фарғона давлат университетининг математика факультетини битирган. 2002-2005 йилларда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясига қарашли математика институти аспирантурасида ўқиди. Ҳозирда ЎзМУ қошидаги математика институтида катта илмий ходим-изланувчи. Илмий изланишлари доирасида АҚШ, Германия, Англия, Испания, Италия каби дунёнинг кўплаб давлатларида бўлган.

кин сўконғич рахбарлар мустаҳкам занжир ташкил қилиб улгуришган кўринади. Президентимизнинг бу борада муштумзур, сўконғич рахбарларга орамизда жой ўқлиги ҳақида

Мана шу ерда бир воқеани айтиб кетсам. Туман раҳбари қишлоқ ҳўжалик масалалари бўйича йиғилишда бир коллеж директорини (бундай йиғилишларда таълим тизими раҳбарлари қатнашиши ҳеч кимга сир эмас) мажлис иштирокчилари олдида ошкора бўралаб сўқади. Ҳамиятли директор ҳоким билан ёқалашиб кетади. Мажлисда директорни ошкора жазолай олмаган ҳоким "арбоб" сифатида ҳар "боб" билан уришни бошлиди. Иш бўлган жойда камчилик бўлганидек, "выскочка директор" ишидан уни ишдан бўшатиш учун етарлича камчиликлар топилади, унинг устига уни таълим тизимидан умуман четлатишига ҳам замин ҳозирланади. Алал-оқибат нијатга эришилади ҳам. Бу тумандаги бошқа раҳбарчалар учун "дарс" вазифасини ўтаган шекилли, қолганлар ҳамиятларини ўйда кўрпа қатига беркитиб мажлисда қатнашадиган бўлишган.

Унақа мажлисларда қаааттаконларнинг ҳақоратига норозилик билдириб қўйсангиз, нақд қорнингиздан отилишингиз бетингизга айтилиб, прокурорга сизни ўша пайтнинг ўзидаёт қишиналаш топширилиши мумкин.

Хуллас, бундай раҳбарлардан кутулиш учун ҳукумат қандай ислоҳот ўтказиши мумкин деб ўйлайсиз?

Мен эса ҳозирча шундай раҳбар "ҳукуми"га дуч келиб қолсангиз, ҳамиятингиз эсингиздан чиқмаслигини, осмон уларнинг кўлида эмаслиги, қонунни яхшилаб ўргансиз, уларнинг ўзини креслосидан учирив юборишингиз реаллигини айтмоқчиман, холос. Ҳукумат бундай раҳбарлар орқали ҳалқа қора бўлишдан манфаатдор эмас. Буни эсдан чиқарманг.

Сўконғич раҳбарлар

огоҳлантиришлари ҳам иш бермаяпти. Кун сайин бундайлар сафи кўпайса кўпайяпти, камайганий ўйқ. Зиёли қатлам деб аталадиган ўқитувчилар, врачлар, тадбиркорлар, муҳандислар ва ҳакако касб эгалари орасида ҳам бундай раҳбарлар кўпайиб, ўзларини жуда эркин сезяптилар.

Бу касаллик эпидемия кўринишини олмасдан, олдини олиш ҳақида бош қотириш вақти келгандир. Бунинг учун уларнинг пайдо бўлиш сабабларини аниқлаш керак.

Менинг қусурли фикримча, аввало, қонунларнинг амалда ишламаслигини катта сабаб қилиб кўрсатилса, кейинги сабаб одамларимизнинг ўз ҳукуқларини яқдиллик билан талаб қила олмасликлариdir.

Financial Aid Available

(FOR THOSE WHO QUALIFY)

Job Placement Assistance

- Comprehensive Accounting (Excel, QuickBooks, Peachtree)
- ESL (English As a Second Language)
- Medical Office Specialist (EKG, Phlebotomy, Medical Billing)

The National Certification Exam is offered after completing the Medical Office Specialist program:

Patient Care Technician
Phlebotomy Technician
EKG Technician
Clinical Medical Assistant
Medical Administrative Assistant
Medical Laboratory Assistant
Medical Billers/Coders

Accredited by Council for Independent Colleges and Schools (ACICS). Licensed by the New York State Education Department

MANHATTAN SCHOOL OF COMPUTER TECHNOLOGY

ADDRESS: 931 Coney Island Avenue, Brooklyn, NY 11230

(Between Ditmas and Newkirk Ave)

DIRECTIONS: Train **B, Q** to Newkirk Ave or Bus **B8, B68** to Coney Island Ave and Newkirk Ave

CALL:

(718) 360-1534

NYSCAS

A Division of
TOURO ® COLLEGE

College with a personal touch

ASSOCIATE'S AND BACHELOR'S DEGREES

- Business Management and Administration • Information Technology • Human Services
- Psychology • Education • Biology • Social Sciences • Paralegal Studies
- Digital Multimedia Design • Liberal Arts and Sciences • and more

INTEGRATED HONORS TRACKS

Undergraduate/Osteopathic Medicine
Undergraduate/Pharmacy

OTHER PROFESSIONAL OPPORTUNITIES

• Pre-Law • Pre-Medical • Pre-Dental

INFORMATION SESSIONS:

Manhattan: 27-33 West 23rd Street, Admissions Office
Wednesdays, 12 noon-5 pm

Brooklyn: 1870 Stillwell Avenue, Admissions Office
Wednesdays, 11 am-7 pm

www.touro.edu/nyscas

- Zamonaviy kompyuter labaratoriylar
- Ingliz tili kurslari
- Kunduzgi va kechki darslar
- Xalqaro talabalarni qabul qilamiz
- Moliyaviy yordam

Transfer students welcome!

scan here

BROOKLYN: **718.265.6534 x1002**

Bensonhurst, Brighton Beach, Flatbush,
Kings Highway, Starrett City

MANHATTAN: **212.463.0400 x5500**

QUEENS: **718.520.5107 x102** Forest Hills

Hurmatli do'stlar!

Agar siz Amerikada o'qib, diplom olmoqchi bo'lsangiz va buning uchun sizda ingliz tili va matematikada yetarli bilim bo'lmasa, hech xavotir olmang, biz sizga albatta yordam beramiz.

Touro College tayyorlov kurslari joriy qildi. Unda siz o'qishga kirish uchun yetarli ma'lumotni olib, orzuungizga erishishingiz mumkin.

Darslar qulaylik uchun kechki soatga mo'ljallangan. Vaqtini yo'qotmang.

Quyidagi telefon orqali bizga qo'ng'iroq qiling. 718.336.6471 x30119 Kristina

New York School of Career and Applied Studies

Touro College is an equal opportunity institution

ADVERTISE WITH US

Call Us Now!

212-372-3050

"Vatandosh" га обуна бўлинг!

Газетамиз ҳар ой хонадонингиз мөхмоми бўлсин.

Обуна бўлиш йўллари:

Сайт орқали: www.vatandosh.uz/obuna Телефон: 212-372-3050

*Обуна дунёнинг барча давлатлари учун очик.

UZAIRLINES EXPRESS

- АВИАПОЧТА В УЗБЕКИСТАН
- АВИАБИЛЕТЫ
- ДЕНЕЖНЫЕ ПЕРЕВОДЫ

2106 East 23 St.

T: 347-492-4944

Солиқ бўйича ҳуқук ва имтиёзларингизни биласизми?

2013 йилда олинган даромадлар учун солиқ тўлаш муддати яқинлашар экан, кўплаб юртдошларимизда ушбу муҳим молиявий мажбурият ҳақида саволлар туғилиши табиий. Ана шундай саволларнинг айримларига жавоб топиш мақсадида ватандошимиз, солиқ бўйича мутахассис Камол Фаниевга мурожаат қилдик. Қуйида у билан қилган сұхбатимизни эътиборингизга ҳавола этамиз.

Vatandosh: Одамлар давлатга солиқ декларациясини бу йил қачон топширишлари керак?

Камол Фаниев: Солиқ учун зарур хужжатларни топшириш ҳар бир солиқ тўловчи ишхонасидан ёки бошқа даромад манбаларидан W-2 ёки 1099 каби солиқ формаларини олиши билан бошланади. Одатда, бу қоғозлар 2014 йилнинг 31 январигача келиши керак. Солиқ декларациясини топшириш учун энг охирги кун 2014 йил 14 апрелдир. Лекин айрим ҳолатларда солиқ тўловчи ушбу муддатни кечикиришин сўраб мурожаат қилиши мумкин.

Vatandosh: Солиқ декларациясини кимлар тўлдириши керак?

Камол Фаниев: Айрим истисно ҳолатлардан ташқари, солиқка тортildиган даромадга эга ёки тўланган солиқнинг бир қисмини қайtarib олишини истаган ҳар бир шахс солиқ декларациясини тўлдириши керак.

Vatandosh: Солиқ тўловчилар даромадга оид солиқ формаларини қаердан олади?

Камол Фаниев: 2013 йил давомида солиқ тўловчини ишга ёллаган ташкилотлар, қонун бўйича, 2014 йилнинг 31 январигача ўз ишчиларига солиқ формаларини почта орқали юбориши лозим. Солиқ формаларингиз ўз вақтида сизга етиб келиши учун 2013 йил давомида сизга пул тўлаган барча иш берувчиларга боғланиб, уларда тўғри ўй манзилингиз боғлигига ишонч ҳосил қилинг.

Vatandosh: W-2 ва 1099 формалари ўртасида қандай фарқ бор?

Камол Фаниев: W-2 бу иш берувчи томонидан юбориладиган ҳамда олдиндан солиги ушлаб қолинган даромад учун бериладиган формадир. 1099-MISC эса мустақил шартнома асосида ишловчи ишчиларга юборилади. Одатда, бундай даромаддан

иш берувчи солиқни олдиндан ушлаб қолмайди.

Vatandosh: Тўланган солиқнинг бир қисмини қайтиб олишда кимлар солиқчи қарамоғидаги шахслар сифатида ҳисобга олиниши мумкин?

Камол Фаниев: Қисқа жавоб шуки, оиласи қароғаси, яшаш жойи, ёши ва олган моддий ёрдами ҳамда даромадига қараб, фарзанд ва бошқа айрим қариндошлар солиқчи қарамоғидаги шахслар деб топилиши мумкин.

Vatandosh: Ишсизлик учун олинадиган ёрдам пули ҳам солиқка тортildими?

Камол Фаниев: Ҳа, бу турдаги даромаддан ҳам солиқ олинади.

Vatandosh: Иш қидириш давомида сарфланган харажатларни солиқдан чиқариб ташласа бўладими?

Камол Фаниев: Агар айрим шартларга жавоб берса, иш қидириш марказларига тўланган пуллар ҳамда иш топишга оид бошқа харажатларни солиқка тортildиган даромаддан чиқариб ташлаш мумкин.

Vatandosh: Таълим учун сарфланган харажатларни солиқдан қайтиб олиш мумкини?

Камол Фаниев: Тўлиқ ва сиртқи ўқийдиган талабалар ўзларининг ёки ота-оналарининг даромад даражасига қараб \$2,500 гача бўлган суммани солиқдан қайtarib олишлари мумкин.

Vatandosh: Болалар боғчаси учун тўланган пулларни қайтиб олиш мумкини?

Камол Фаниев: Агар ишласангиз ва 13 ёшгacha бўлган фарзандларингиз учун боғча ва бошқа шунга ўхшаш хизматлар учун пул тўлаган бўлсангиз, бу харажатларнинг 35 % гача бўлган қисмини қайtarib олишингиз мумкин.

Солиқ тўлаш ёки бошқа иқтисодий-молиявий масалалар бўйича қўшимча саволларингиз бўлса, Камол Фаниев уларга жавоб беришга тайёр эканини билдири. Сиз унга электрон почта (kamol@goodmanhelp.com) ёки телефон (347-977-4080) орқали боғланишингиз мумкин. Компания веб-сайти www.goodmanhelp.com манзилида жойлашган.

«Vatandosh»

Дийдор ғанимат

Искандар Раҳмон 1937 йилнинг 20 октябрида Тошкент шаҳрида зиёли оиласида таваллуд топган. 1955 йили Тошкент вилояти Оҳангарон тумани Облиқ қишлоғидаги ўрта мактабни туттагтан. 1955-1961 йилларда Тошкент Давлат тиббиёт институти (ҳозирги Тошкент тиббиёт академияси)да таҳсил олган. 1961-1987 йилларда Куролли Кучлар сафида хизмат қилган, истеъфодаги тиббий хизмат подполковниги, Ўзбекистон Ёзувчилар ва Журналистлар ижодий ўюшмаси аъзоси, соғлиқни сақлаш аълочиси.

Унинг 30 дан зиёд назмий ва насрый асарлари эълон қилинган, 50 дан ортиқ шеърлари таниқли хонандалар, ҳарбий ходимлар, ижодий турохлар, санъатсевар ҳалқимизнинг маънавий мулкига айланган. Айни пайтда Искандар Раҳмон «Нуроний» жамғармаси Марказий Кенгаши ҳузуридаги «Ёшлар билан ишлаш гуруҳи»да раҳбар сифатида фаолият кўрсатмоқда.

Қуйида унинг «Дийдор ғанимат» номли шеърини эътиборингизга ҳавола этамиз.

Дийдор ширин, дийдор ғанимат,
Ота-она, дўст-ёр ғанимат,
Аҳли доно, дилдор ғанимат,
Демиш Аллоҳ қилиб марҳамат!

Дийдор ширин, дийдор ғанимат,
Ой, қўёшли руҳкор ғанимат,
Самимий дил изҳор ғанимат,
Бундан топар умр ҳаловат.

Қўнгил олар саломдан қувват,
Ширин сухан, қаломдан қувват,
Завқу шавқу инъомдан қувват,
Ортар меҳру сехру саховат.

Қарабсизки, қўнгил ободдир,
Ўтганларнинг руҳлари шоддир!
Эзгу ўйлар нажот, қанотдир,
Вуждудларда азму шижоат!

Дийдор ширин, дийдор ғанимат,
Яшаса тинч, аҳил эл, миллат.
Тани жони бўлса саломат,
Турмуш totли, қучса баҳт, омад!

Келинг, дўстлар, қўнгил тўйига,
Жўр бўлайлик оҳанг, куйига,
Минг ўргулсанг арзир бўйига,
Дийдор ширин, дийдор ғанимат!

Диёра РАҲМАНОВА

“Samsung Galaxy S5” апрелда сотувга чиқади

“Samsung” компанияси ўзининг машхур “Galaxy S” русумидаги телефонининг навбатдаги моделини апрель ойигача сотувга чиқариши кутилмоқда.

“Bloomberg” нашрига берган интервьюсида “Samsung Mobile” раҳбари Ли Йонг Хи кейинги уч ой ичидаги “Galaxy S5” мижозлар кўлига етиб боришини таъкидлади. Янги телефон “Samsung”нинг “Galaxy Gear” смартсоати билан уйғунлашган бўлади.

“Galaxy S5”да қандай янгиликлар бўлиши ҳақида маълумот берилмаган, аммо унда аввалги версияга қараганда катта ўзгаришлар бўлиши ҳақида айтилмоқда.

“Экранга ва қоплама кўринишига алоҳида эътибор қаратяпмиз”, - дейди Ли.

Компания эълон қилган расмий хабарда, шунингдек, телефонга кўз сканери ўрнатиш устида тадқиқот олиб борилаётгани айтилган.

Кейинги ой Барселонада бўлиб ўтадиган Дунё Мобил технологиялари Конгрессида “Galaxy S5”нинг техник хусусиятлари оммага ошкор қилинади.

Блокли телефон ҳақиқатга айланмокда

Қисмларини алоҳида-алоҳида сотиб олиш мумкин бўлган телефонлар келажак маҳсулотлари сифатида эътироф этилад. “Motorola” ва “ZTE” ана шундай телефонлар устида иш олиб бораётган саноқли компаниялардан.

Блоклардан иборат телефонда хотира, камера, батарея каби эҳтиёт қисмларининг ҳар бирини телефондан ажратиш мумкин бўлади ва фойдаланувчилар бу қисмларни ўз таъбларига кўра ўзлари ўрнатишлари ва алмаштиришлари мумкин. Фойдаланувчи телефонини янгиламоқчи бўлса, бутун бир телефонни алмаштирумасдан, балки фақат ўзи истаган эҳтиёт қисмларини энг сўнгги ва имконияти юқори бўлган моделларга алмаштириб, телефон чиқиндиларининг камайишига ҳисса қўшади.

Лас-Вегасда ўтган технология кўргазмасида “ZTE” компанияси ўзининг блоклардан иборат илк телефони нусхасини намойишга кўйди. Компания вакилларининг айтишича, бу турдаги телефонлар икки йил ичидаги сотувга чиқади.

Ўзи “парковка” қиласидиган машина

Лас-Вегасда ўтган дунё технологиялари кўргазмасида “BMW” ўзининг антиқа машинаси билан иштирок этди. Компаниянинг “i640” русумидаги сўнгги автомобили “парковка” қиласидаги ноёб хусусияти билан ажralиб туради. Бу, айниқса, гавжум кўчаларда “параллел тўхташ” (parallel parking)ни яхши уddyalай олмайдиган ҳайдовчиларга қўл келади. Машинани тўхташ майдонидаги бўй жой рўпарасига олиб келсангиз, у икки автомобил орасидаги тўхташ жойига параллел услубда автоматик кириб боради. Бунинг учун ҳайдовчи битта тугmani босса кифоя. Қолганини машинанинг ўзи бажаради.

“BMW i640”нинг тўрт томонига кучли сенсор ва камералар ўрнатилган бўлиб, тўхташ жойига автоматик киришда улар ёрдамига таянади.

Машина телефон ва смартсоатлар учун маҳсус электрон дастур ҳам чиқарган бўлиб, унинг ёрдамида машинанинг техник ҳолатини текшириш ҳамда у жойлашган манзилни осонликча топиш мумкин.

“iPhone” етти ёшга тўлди

Бундан етти йил муқаддам 9 январь куни “Apple” компанияси биринчи “iPhone”ни оммага ошкор қилган эди. Ўтган қисқа вақт ичидаги бу телефоннинг беш авлоди яратилди. Компания жами даромаднинг 53 фоизи бугун “iPhone”лар савдосидан келади.

Куйида “тишлок олма”нинг дунёга машхур телефон брендига оид айrim фактларни эътиборингизга ҳавола этамиш.

Етти йил давомида қарийб ярим млрд. дона “iPhone” сотилган. Бир йиллик савдодан тушган даромад 91 млрд. доллардан зиёдни ташкил этади.

Дунёдаги телефон савдоларидан топиладиган жами даромаднинг 50 фоиздан зиёди “iPhone”га тегишли.

Биргина 2013 йилнинг ўзида “Apple” электрон дастурлар бозоридан (App Store) 10 млрд. доллар пул тушган.

2008 йилдан бери электрон дастурлар бозоридан 50 млрд. дона дастур кўчириб олинган. “Apple” компанияси дастур яратувчилигига 15 млрд. доллар тўлаган.

Сўнгги “iPhone 5S” модели “iPhone 1”дан 20 фоиз енгил, аммо 40 карра кучли.

Бирдан ортиқ хотинга уйланиш Ўзбекистонда қонунан ман этилган, аммо шаръий қоидалар бўйича норасмий амалда бўлган ижтимоий масаладир. Айрим аёллар учун кундошлик бир бало бўлса, бошқа бирига ўз баҳти учун кураш, оналик ва рафиқалик роҳатини туйиш имконидир. Одамлар орасида бу муаммо мавжуд экан, унинг ечимини топиш, ҳеч бўлмагандан, бу борада фикр юритиш, унинг сабабларини ўрганиш эҳтиёжи ҳам туғилади. Ёзувчи Аҳмад Муҳаммаднинг “Ҳаёт сабоқлари” руҳни остида чоп этилаётган туркум мақолалари кўпхотинлилик муаммоларини тадқиқ этишдаги холис бир уринишдир. Муаллиф бунда муаммо иштирокчилари бўлган учликнинг (эр, хотин, иккинчи-учинчи хотин) бирортасига ҳам ён босмай ёки бирортасини айбламай, имкон қадар ўртада туриб, холис фикр юритишга ҳаракат қилган.

лилик муаммоси»нинг баязи бир кўринишлари, холос. Нега шундай? Нима учун бу муаммо азалдан жамиятлар тинчи ва оромини бузиб келяпти? Олдиндан огохлантириб кўяй: ушбу сатрлар муаллифининг кўпхотинлилик мавзуига қўл уришдан муроди – бу нарсага асло ҳаммани баравар тарғиб қилиш эмас. Чунки қўлидан келадими-келмайдими, агар ҳамма бу ишга баравар киришгудай бўлса, ахлоқ низомига путур етган, оиласалар парокандаликка юз тутган ва жамият осойишталигига завол етган бўлур эди. Эркакларнинг бир ёки тўрттагача уйланишига мутлақа қарши чиқиб, бу ишни қоралашга ҳам

Аҳмад МУҲАММАД

ута айб нарса саналадиган бўлиб қолган. Аслида бу нарса одамлар тасаввур қилаётганидай, эркакларнинг “ҳаддан ошиши” ёки “нафсининг сўзига кириши” ҳам эмас. Кўп хотинлилик мавжуд экан, жуда кўп турмуш қуролмаган, оила ва оналик баҳтидан мосуво ўтаётган аёллар ҳаромга юриб кетишдан тийилиб, кемтироқ бўлса ҳам ўз баҳтларини топишяпти. Яна ҳақиқатан ҳам “ҳирсини жиловлашга кодир бўлмаган” эркаклар иккинчи хотинга уйланиш орқали зино, бузуклик каби иллатлардан қутулиб

КЎНГИЛХУШЛИКМИ Ё КЎНГИЛ ҒАШЛИК? ёхуд кўпхотинлилик муаммолариға бир назар

КУНДОШЛИК «БАЛО»МИ?

Яқинда бир танишим ҳасрат қилиб қолди:

«Қизимни турмушга узатган эдим, кўп ўтмай эри билан муросаси келмай қолиб, бир фарзанди билан уйимизга қайтиб келди. Ўғлингизнинг турмуши бузилса, йўли осон экан: бирор келин топиб, дарров уйлатиб кўйрканси. Аммо қизингизнинг оиласи бузилса, ғавонинг каттаси ўшанда бошланар экан. Ўйимизда юратурсин, десам, ҳар куни бир машмаша: ҳали келин билан терсласиб қолади, гоҳ боламни сиғдирмаяпсизлар, деб кўз ёши қиласи, дам «тengimni топиб бермагансизлар», деб бизга таъна қиласи. Хулласи, ҳамма нарсадан гиshawa чиқаради. Бирор тенгини топиб узатиб юборай десам, ҳеч муносиби чиқмаяпти. Ҳозир йигитлар учинчи марта уйланаётган бўлса ҳам, келинликка қиз бола топинглар, деяётган эмиш. Бир-икки ердан келган совчилар эса иккинчи хотинликка сўрайапти. Саккиз ойдан бўён бошимиз қотган. Онаси қизининг юрагига бундай қўл солиб кўрса, «сизларга бўқиманда бўлиб яшагандан иккинчи хотин бўлсан нима қипти», деганимish. Эр-хотин бир қарорга келолмай қийналиб кетдик. Иккинчи хотинликка берайлик, десак, кундошлик балосини ўзингиз тушунасиз. Шунга нима маслаҳат берасиз?».

Мана буниси эса ҳамшаҳар бир аёлнинг фифони:

«Эрим яшшамагур мени алдаб-сулдаб, иккинчисига уйланиб олган. Бошда бу нарса қизик туюлиб, уйланса-уйланар, деб ўзимга тасалли бериб юраверибман. Аммо кун ўтгани сайн кундошимга бўлган рашк, алам олови умуман тинчлик бермай қўйди. Аъзойи-баданимга гўё ўт тушган, ҳеч нарса билан ўчира олмаяпман. Учтўрт марта ўша манжалалақиси билан уришиб, сочини юлиб келдим. Бундан факат ўзимга зарар бўлди, эрим «мени бутун маҳаллага шарманда қилдинг» деб ғазаб отига миндию, уйимизга келмай қўйди. Ҳозир эрдан нам куруқ қолиб, бошимни қайларга уришини билмай юрибман...» Дўстларимиздан бири ярим йил ол-

дин оиласини иккита қилди. Бошда унинг мақтанишларига барча улфат-

ҳаққим йўқ: Чунки бу илоҳий амрага

лари ҳавас қилиб юриши. Эмишки, унисиникида чинакам роҳат-фароғат топган бўлса, бунисиникида тайёрланган мазали таомлар ҳеч қайда йўқмиш. Биринчи хотиннинг камчиликларини иккинчисига тўлдирган эмиш. Иккинчисига уйланганидан бери биринчиси ҳам ҳурмат-эътиборни ҳар қачонгидан ошириб юборган эмиш.

Хулласи, дўстимиз ҳозиргacha кўрмаган оромини, баҳтини топганидан боши осмонда эди. Аммо нима жин урибдию, у иккала хотинни бирга саёҳатга олиб борибди. Ҳамма машмаша шундан бошланибди. Оромгоҳда икки кундош илк бор «тўқнашиб», жанжални роса қизитишибди. Шундан бери дўстимиз бечоранинг тинчи бузилган, турмуши оғуга айланган. Фишаважанжаллардан тўйиб кетганидан «иккаласининг ҳам жавобини бериб юбориб, янгисига уйлансаммикин?» деб режа тузиб юрибди.

Ҳикоя қилаётгандаримиз бугун жамиятда анча-мунча «илдиз отишга» ултурган «икки (кўп) хотин-

карши чиқиши, Қуръоннинг ҳукмини инкор қилишга айланниб қолган бўлур эди. Ягона мақсад шуки, бу ҳолат жамиятларда мавжуд экан, унинг туб моҳиятига ўқувчи дикқатини жалб қилиш, бу ҳақда холис фикр юритиш ва шу масаланинг жамият барқарорлиги ва осойишталигини таъминлашдаги аҳамиятини ўрганишdir.

Энди асосий мавзууга ўтсак: Бу тўғрида гап очилгудай бўлса, ҳар бир кишининг калласига энг олдин қадимги подшоҳларнинг канизакка тўла ҳарамларию ёки “Шум бола” фильмида тасвирланган Чувалчидаги кенжак хотининикида “мазза қилиб” яшаётган бой ҳақидаги ширин хаёллар келади. Ёки шу мавзууда гап очилгудай бўлса, кўпчиликнинг мијасида “Нега эркаклар битта хотин билан кифояланмай, улар сонини кўпайтиришга ҳаракат қиласи?” деган савол ҳам пайдо бўлаверади. Ҳатто айрим кишилар наздида кўпхотинлилик қаттиқ ахлоқсизлик, шариат ҳаром қилган гуноҳ иш каби

қолишяпти. Бу эса, ўз-ўзидан равшани, жамиятнинг поклиги ва тозарисига, оиласалар барқарорлигига ижобий таъсир ўтказмасдан қолмайди. Қолаверса, эркакларнинг “албатта, иккинчисига уйланиш” ҳақидаги орзулари шунчаки кўнгилхуши ёки эҳтиросини тия олмаслиги эмас. Бунинг сабабини инсон фитратидан, яратилиш ҳикматидан ахтариш тўғрироқ бўлур эди. Чунки Парвардигор эркак зотини аёлларга ўч, бир неча хотинга уйланишига мойил қилиб яратган. Шунга кўра, икки ёки уч хотин олишни орзу қилмаган, ҳеч бўлмаса буни пинҳона дилидан ўтказмаган бирор эркакни топиш қийин. Айни пайтда аёлларни бир эрга садоқатли, факат “ўзиникини севиш” туйғуси билан яратган. Шунинг учун бирор аёлнинг кундошга кўниб кетганини, устига бошқа хотин олинишига рози бўлганини камдан-кам учратасиз. Агар битта-яримта аёл кундош билан ошини баҳам қўришга қаршилик қилмаган бўлса ҳам, буни ё эридан ажраб қолмаслик учун ё шароит тақозосидан келиб чиқиб оқилона йўл тутиш мақсадида қилган. Лекин масаланинг бошқа томони ҳам бор: айрим аёллар учун кундошлик бир бало бўлса, бошқа бири учун ўз баҳти учун кураш, оналик ва рафиқалик роҳатини туйиш тимсолидир. Кундошлик одатда биринчи хотинга изтироб, алам, ташвиш ва можаролар келтирса, иккинчисига ўз оиласини тиклаш, баҳтини топишдаги ягона йўлдир, деган фикрлар ҳам юради. Одамлар орасида бу муаммо мавжуд экан, унинг ечимини топиш, ҳеч бўлмагандан бу борада фикр юритиш, унинг сабабларини ўрганиш эҳтиёжи ҳам туғилади. Ушбу ёзувларимиз шу йўлдаги холис бир уринишдир. “Холис” сўзига алоҳида ургу бериши-мизнинг сабабига келсак, бунда биз учликнинг (эр, хотин, иккинчи хотин) бирортасига ҳам ён босмай ёки бирортасини айбламай, имкон қадар ўртада туриб холис фикр юритишга ҳаракат қилдик.

(Давоми келгуси сонда)

Бундан бир неча йил олдин, аниқроғи, собиқ диктатор Пиночет Лондонда ҳибсга олинган куни бўкиб ўлган қашқа сигир хитойи бодомгул чойнакдан чорак аср бирга чой ичиб келаётган эр-хотиннинг ўртасига бугун туйқус совуқчилик туширди.

Нонушта маҳали тарғил говмушнинг сути камлигидан гап чиқиб, хотин ўша қашқани эслаб қолди:

– Ҳайт, эсизгина қашқа-я. Сути пақирдан тошиб кетарди. Манглайдаги оппок ой кўрган одамнинг ҳавасини келтиради.

– Эслов аппаратинг унча яхши мас, хотин, – қаймоққа нон ботираётib, салмоқланди Бердимат. – Менимча, пешанасидаги қашқаси ойгамас, кўпроқ ўроққа ўхшарди-ёв.

– Вой, ҳар куни соғиб юриб, мен биламми, сиз биласизми?

Худди расмчи атайлаб чизгандек, тўрт кунлик ойнинг ўзгинасиди.

– Кариллама! Кўзойнакни деразадан ажратолмайсан-у, ойни ўроқдан фарқлармидинг!

Оддий гиди-биди росмана жанжалга айланиб, охири Бердимат шартта ўрнидан турди-ю, бодомгул чойнакни кўтарган куйи сўриток остидаги супадан айвонга кўди, ҳануз вағилаётган хотинининг дамини кесиш мақсадида токчадаги транзисторни ишга солиб, товушини баландлатди. «Кечею кундуз» деб аталувчи радиостанцияга бас келолмаслигини англаған хотин, ниҳоят, жагини тийди.

Транзистор бор овозда шанғиллар, энг бачкана журналист сифатида донг таратган Суробхўжа эса, студиядаги меҳмонлари билан гурунглостишда давом этарди:

– Зилзилахон! Мана, сиз ёшгина актриса бўлтуриб, бир саҳнадасиз, бир кинодасиз. Телеэкранларниам бўшатмайсиз. Рўзгорга қарашга вақт қоладими, деган савол туғилепти-ку?

– Очиғини айтсан, рўзгоргаям, боламгаям, асосан, ойим қарайдилар. Чунки, мен шанба демасдан, бозор демасдан, эрталабдан кечгача...

Шу пайт студиядаги телефоннинг жириңлагани эшитилиб, Суробхўжа: «Уэр, Зилзилахон, қани, вафодор мухлисларимиз нима демоқчийкин», дея меҳмонининг сўзини бўлди.

– Алёв! Алёв! – овоз келди телефондан.

– Гапираверинг, – деди Суробхўжа. – Сизни ҳозир эфирида минглаб шинавандаларимиз тинглашяпти.

– Мен Бешёғочдан кўнғироқ қиляпман. Отим Патийдин. Ёшим эллик бирда... Айтмоқчи бўлган гапим шуки, суюкли артисимиз Зилзилахон рўзгоргаям, боламгаям ойим қарайдила-а-р, деворди. Фаҳмладимки, боши очик. У ёғини сўрасангиз, мана, каминам уч ярим йилдан бери сип-силиқ тулман. Агар Зилзилахон хўп десалар, Бешёғочдаги сомсаҳонада учрашиб...

– Патийдин ака! Патийдин ака! – ҳаяжонли овозда шоша-пиша сухбатга

суқулди Зилзилахон. – Мени кечиринг. Эримнинг ишиям доим тифизлигини айтиш эсимдан чиқиби.

Буни эштиб, Бердимат мийигида кулди: «Тагинг паст бўлмаса, ло-вуллаб турган артискани, келиб-келиб, сомсаҳонага бошлармидинг». Транзистордан кулоқ

– Ана шу режиссёр оғайнимиз оиласдаги муҳит ижодкорга жуда муҳимлигини гапириб туриб, кейинги хотиним билан касбдош бўлганимиз учун у мени доим тўғри тушунади-и, деворди. Ажрашган хотини қаерда яшашини билсак бўлармикин?

– Бўлмайди! – Суробхўжа сўз беришини кутиб ўтирамай, жizzакиланди кинорежиссёр.

– Нимага бўлмасакан? – жириллади Патийдин. – Сабаб?

– Сабаби шуки, сен исқирт одамсан!

– Ўзинг исқиртсан! Хотинни кўйишга кўйвориб, энди рашк қиляпсанми, маҳов?

– Оғзингнинг капотини ёп, итпаши!

– Ҳов! Зўр бўлсанг, Бешёғочдаги сомсаҳонанинг олдига ке. Биттага битта чиқиб...

Бердимат хоҳолашни бошлаган чоғда, студиядаги микрофон «шиқ» этиб ўчиб, табобат оламига доир реклама янгради. Бу ёқдан реклама тугади-ю, у ёқдан телефон жириңглади.

– Алёв! Алёв!

– Бўлди-да, Патийдин ака, – тажангланди Суробхўжа. – Тинч кўйинг бизни!

– Гапни кўпайтирма, – дўйурди Патийдин. – Мухлисни безитсанг, устингдан хўжайининг ёзиб...

– Ҳа хўп... Нима демоқчисиз?

– Айтмоқчиманки, ҳозир берган рекламанда бирексепатўлик чиқиб, фарзандга муҳтоҷ одамларга бола кўришда ёрдам берама-а-н, деворди. Яхши тушунмадим, ука, бу сексепатўлигин бола кўришни хоҳлайдиган сўққабошларга хотин тошиб бераман демоқчими?

Хотингадо Патийдиннинг ашаддий ишқибозига айланиб ултурган Бердимат бошу елкасини коптот-коптот қилиб ирғишиштаган асно, қиёқириб кула кетди. Айвон ёнидаги йўлакдан томорқага ўтиб бораётган хотин, бирон жойи ииртилиб-нетмаганмикан деган хавотирда, кўйлагининг ёнверини пайпаслаб кўрди, сўнг эрига кеканглаб бокиб, сўради:

– Ҳа? Намунча оғзингизнинг иштонбоги қочмаса?

– Йўқ сигирнинг қашқасини талашганимиз наша қиляпти, – кулгисини тийишга қийналиб, ҳиқиқиқ тутган тарзда жавоб қайтарди Бердимат. – Аразни йиғиштир, хотин. Борингга шукур.

– Uriшишгаям устасиз, ярашишгай...

Бердимат хотинининг ортидан қўзини мушукникидек йилтиратганича мўйлов силаб тикиларкан, тиржайиб мутойиба қилди:

– Тезда ярашмас эдим-у, ипириски Патийдин шуниям эшитиб қолмасин дедим-да.

Бердиматнинг қорнини яна шайтон қитиқлаб, бўғзида кулги булоқланди.

2001 йил

“Норасмий” шарҳлар

Нафис, жўшқин муҳаббат – ҳаётимиз, ёшлигимизнинг гулидир.

А.Белинский

Ҳа, фақат ўлгунингча бу гулни гербари қилиб кўнгилнинг қатига қистириб қийналиб яшашга тўғри келади.

Севги кўпинча энг ақлли одамларни ҳам ақлдан оздиради, ақлсизларга ақл беради.

Д.Дидро

Демак, севиш фақатгина ақлсизларга фойдали экан.

Вафодорлик – муҳаббатнинг доимий орзусидир.

Л.Воверанг

Афсуски, кўплаб муҳаббатлар учун бу ушалмас орзу.

Аёлнинг вазифаси – эркакнинг қалб шуурини, ундан олийжаноб эҳтиросларни алангалатиши, бурч туйгуси ва юксаклик ҳамда буюклика бўлган интилишини қўллаб-кувватлашдан иборатдир – аёлнинг қисмати шу ва бу қисмат буюк ва муқаддасдир.

В.Г.Белинский

Ие, бу Эшмат тракторчининг доимиий гапини бадийилаштирилганику. У доим эркаклар трактор, аёллар эса солярка демиш эди. Унинг хотини бахтсизга ўхшаб кўринмасди. У бу буюк ва муқаддас қисматдан мамнун эди менимча.

Севиши – ўз севганинг ҳаёти билан яшаш демакдир.

Л.Толстой

Унинг умри узоқ бўлса майлику-я, лекин жувонмарг бўладиган севгилининг ҳаёти билан яшаш унчалик ёқимли эмас.

Ақл баркамоллашиб, ёш улғайгандаги дўстликкина мустаҳкам бўлади.

Цицерон

Тўғри. Бунга ёрқин мисол сифатида қишлоқдаги чолларни олишимиз мумкин. Кунда масжидга ҳам, наҳор ошга ҳам бирга борадилар. Тўйда ҳам, маъракада ҳам елкама-елка ош ошайдилар. Дўстлик бўлса шунчалик-да.

Эркинжон КАРИМОВ

ЕЧИМ КУТАЁТГАН МУАММОЛАР

Футболимизнинг янада ўсишига умид қилинган 2014 йил ҳам кириб келди. Бу йил миллий терма жамоамиз фақат биргина расмий ўйинда майдонга тушади. Қолган терма жамоаларимиз эса қитъя чемпионати финал босқичларида иштирок этишади. Лекин энг кўп эътиборни, барибир, ички мусобақаларга қаратамиз. Чунки уларни кучайтирмасдан туриб, миллий футбол савиясини кўтариш ҳақида ўйлаб бўлмайди. Шу ўринда ПФЛ ва клу-блар ҳал қилиши зарур бўлган бъязи ҳолатлар тўғрисидаги фикрларимизни сизлар билан ўртоқлашиб ўтамиз.

КУБОК

Ўзбекистон Кубоги финалиниң бу ёғига нейтрал стадионда ўтказилишини мухлислар яхши кутиб олишди. Яъни, финалчилар ўз майдонларида ўйнай олишмайди. Шу баҳонада вилоятдаги ишқибозлар кубок финалига бевосита гувоҳ бўлиш имкониятига эгалар. Кубок ҳақида гап кетар экан, унда фақатгина финал учрашувини эмас, балки уни ўтказиш тартибини ўзгартириш яхшироқ фойда келтиради. Кўп давлатларда кубок ўша мамлакат футболнинг оммавийлигини янада ўстириш, жамоалар анъаналар орқали шаклланганини хис қўлдириш учун ўтказилади. Англия, Франция, Италия, Германия, Россия ёки шу каби бошқа мамлакатларда унда кўплаб жамоалар иштирок этади. Қатнашчиларнинг профессионал ёки ярим профессионал жамоа бўлишининг аҳамияти йўқ. Исталган ҳаваскор жамоа мусобақада иштирок этиш тўғрисида ариза бериб, рақиби қабул қилиш учун стадиони борлиги ҳақида (стадионни ижарага олиш ҳам мумкин) ва сафарга бориши тўғрисида кафолат хати тақдим этади. Англия ва Францияда шундай вазият кузатилади. Натижада ўйинларга бўлган қизиқиш юқори даражада бўлади. Кичик худуд жамоаларидаги мамлакатнинг етакчи клубларига қарши ўйнаш имконияти юзага келади. Бизда эса ҳозирча кубокка олий лиганинг етакчи клубларигина қизиқиш билан қарамоқда. Биринчи лига жамоаларини айтмаса ҳам бўлаверади. ПФЛ ҳаваскор жамоаларга Ўзбекистон Кубогида қатнашиш имкониятини тақдим этиши керак. Турли шаҳар ва туманлардаги корхоналар ёки ташкилотлар ўз жамоаларини ташкил этиб (ҳозир ҳам уларнинг сони етарлича топилади), кубокда қатнашишса, мусобақанинг оммавийлиги анча ортган бўларди. Қуръани ҳар бир босқич учун алоҳида ташлаб, жамоаларга имтиёз бермаслик лозим. Шунда илк босқичдаёқ кучлилар ўзаро тўқнаш келиб қолиши ёки кичикроқ бир туманда жойлашган жамоа ўз майдонида олий лига грандларидан бирини қабул қилиши мумкин. Ички мусобақаларга тушиб кетган қизиқиш шунда бир оз кўтарилиши мумкин. Қолаверса, туманларда қаровсиз қолиб кетаётган стадионларни сал яхшироқ ҳолатга келтириб олиш имконияти мавжуд. Ҳозирги пайтда кубокда олий лиганинг 14 ва биринчи лиганинг 26 жамоаси қатнашади холос. Европада бундай мақомдаги кубок турнири лига кубоги деб юритилади. Мамлакат кубогини эса шунга яраша ўтказиш, ташкил қилиш шарт. Эътибор беринг, Англиядаги FA Кубогида 737 иштирок этади. Голландия ва Германияда эса 5-7 лига-

ларда ўйнайдиган жамоалар ҳам кубок баҳсларида қатнашишади. Германияда худуидий кубок сохиблари ҳам унда иштирок этишади. Бу худди вилоят кубоги ғолиблари қатнашишидек гап. Францияда мамлакат кубоги деярли барча жамоаларни қамраб олади. Бу ерда жорий мавсумда 7656 жамоа кубок баҳсларида иштирок этади. Энг қуйи саналган 10-лигадан қатнашчилар бор-лигини күрасиз. Ушбу лигада оддийгина ҳаваскор жамоалар қатнашишади. Турли компанияларда ишловчи ходимлар ўзлари каби бошқа жамоа тузганлар билан мавсум мобайнида беллашиб юришади. Омадлари келган тақдирда Франция Кубогида номдорроқ бир клуб билан тўқнашувгача етиб боришлари мумкин. Бизда ҳам кубок беллашувларини шундай тарзда ўtkазилса, қизиқиш анча ортишига ишонамиз. Ҳар бир тумандан ҳеч йўғи бир жамоа топилиши аниқ. Чунки юртимизда футболни ёқтирувчи кўплаб инсонлар бор. Улар бирлашган ҳолда ёки бирор ташкилотнинг кўмаги билан бир неча учрашувларда иштирок этадиган жамоа туза олишади. Энг камида туманлар шарафини ҳимоя қилувчи жамоаларга шундай имконият тухфа этилади. Ўзбекистон Кубогини шундай форматда кўриш ҳеч бир муҳлисни хафа қилмаса керак.

БИРИНЧИ ВА ИККИНЧИ ЛИГА

Биринчи лигада ўзгаришлар қилиш зарурлигини ПФЛ раҳбариятининг ўзи ҳам яхши тушуниб турибди. Бир қатор йигилишларда бу таъкидлаб ўтилди. Энди қандай ўзгаришлар бўлишини кутамиз. Ҳозирги шароитда ушбу лига ҳеч кимда қизиқиш уйғотмаяпти, жамоалар ёшларни кашф қилишмаяпти. Авваллари ушбу лигада ўйнаган футболчилар осонликча олий лигага кўнишиб кетишаарди. Бунга Олег Шацких, Алексей Жданов, Андрей Акопянц ва яна бошқа кўплаб футболчилар мисол бўла олади. Бироқ бугунга келиб биринчи лига савия жиҳатидан юқори лигадан катта фарқ билан ортда қолиб кетди. Баъзи жамоалар тузукроқ машғулот ўтказмасдан майдонга чиқишиади. Худди бу хаваскорлар лигасидек. Шунга қарамай, бир қатор иқтидорли ёшлар ушбу лигада тўп тепаётганини инкор қилиб бўлмайди. Бироқ уларни саралаб оладиган мутахассислар йўқ. Натижада бор ёшлар ҳам 2-3 йил ўйнагач, футболни ташлаб кетишишоқда. Жамоалар сони кўпайгани билан савия ўсмаяпти. Шу сабабли ПФЛ иштирокчилар сонини камайтириб, кескинроқ ўтадиган беллашувлар сонини ошириш устида бош қотирса, мақсадга мувофиқ бўлади. Ҳар йили маблағи йўқ жамоаларга имконият беравер-

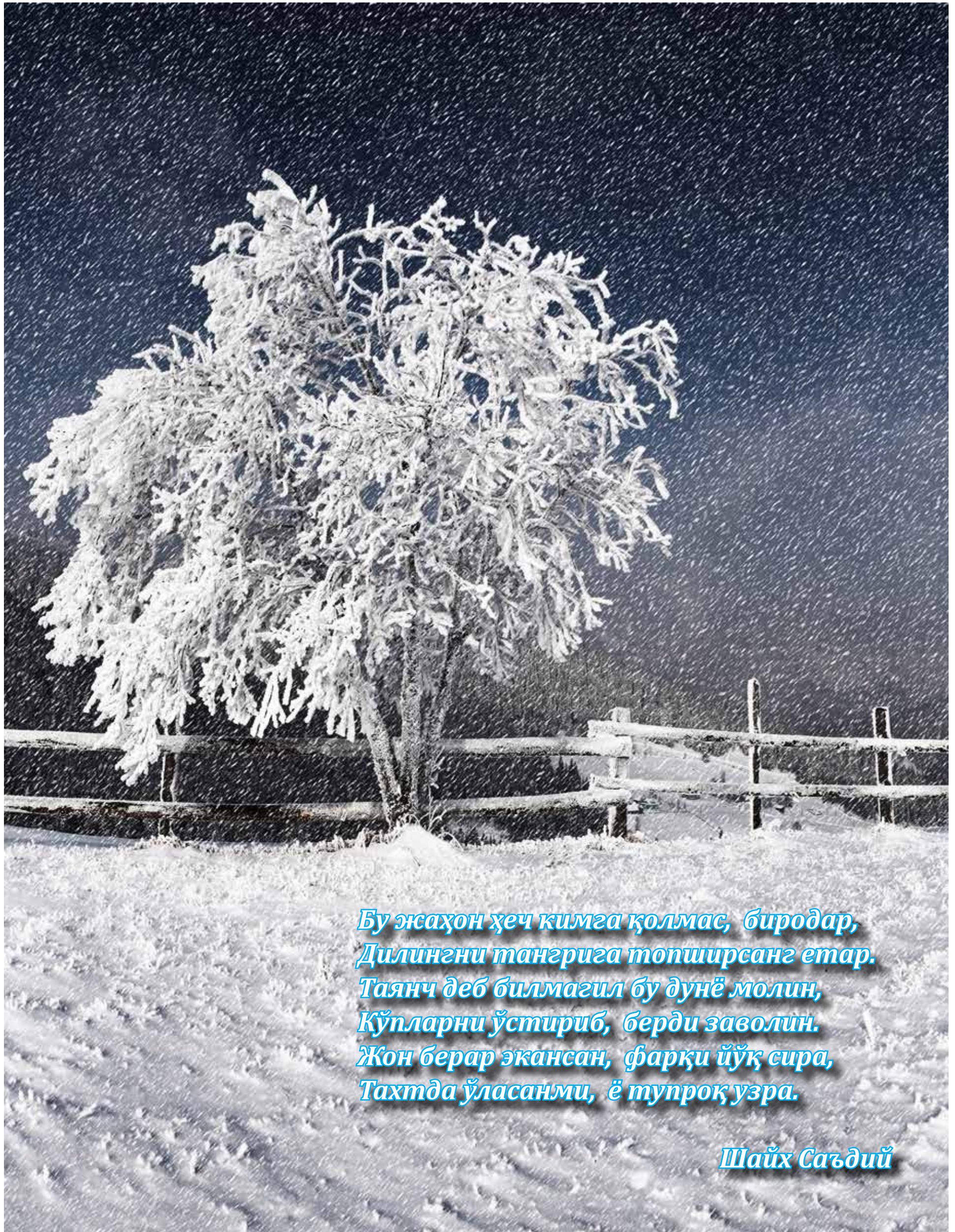
май, энди бутун мавсум мобайнида са-
фарларга бора оладиган клубларнинг
иштирок этишига йўл қўйиш керак. 16
жамоа бўладими ёки 14тами, бунинг
фарқи йўқ. Шундан кейин жамоалар
сонига яраша форматда чемпионат-
ни ўтказиш устида бош қотириш кўрса-
арзиди. Агар жамоалар сони 16тадан
ошмаса, унда 3 даврали тизимдан
фойдаланиш мумкин. Биринчи лига
клублари терма жамоалар йўнайдиган
ҳафтапарда дам олишмайди ва улар-
га йил давомида 40-50 учрашувда
майдонга тушиб умуман қийинчилик
туғдирмайди. Ўтган йили 38 учрашув-
дан иборат мавсумда тақвим борасида
муаммо келиб чиқмади. Биринчи лига-
да ҳозир учраётган муаммоларнинг ак-
сарияти клубларнинг молиявий ҳолати
билан боғлиқ. Биринчи лиганинг энг
ёрқин ўтган 1990-йиллардаги мавсум-
ларида кураш олий лиганикидан кам
бўлмасди. Ўша пайтларда биринчи ли-
гадаги клублар пул борасида деярли
камчиликка эга эмасдилар. Ҳаттоқи,
1995 йил биринчи лигада йўнашни
истаган жамоалар кўпайиб кетгани-
дан чемпионат икки гурухга бўлиб
ўтказилганди. Орадан йиллар ўтиб,
энди молиявий муаммолар туфайли
шундай қарорга келинди. Ўша йиллар-
да марказий учрашувларга 10 мингдан
кўпроқ ишқибознинг ташриф буоргани
буғун мухлисларга худди ёлғондек тую-
лиши мумкин. Ўйинлар ҳозиргидан 4-5

лигани яхши ҳолатга қайтариш учун ўзгаришларга қўл уриши шарт. Иккинчи лига хусусида тўхталағидан бўлсак, ҳар бир вилоятда имкон қадар вилоят чемпионатлари ташкил этилмоқда. Бизда иккинчи лига мусобақаси вилоят биринчилеклари ҳисобланади. Турли корхоналар, футбол мактаблари, олий лига клублари академиялари унда иштирок этишяпти. Савияни паст деб айтиш мумкин, лекин ҳақиқий завқни учратиши эҳтимоли юқори. Иккинчи лигада ўзгаришлар қилиш ҳақида аниқ бир гап айтиш қийин, чунки ундан олдин ҳар бир вилоятдаги вазиятни обдон ўрганиб чиқиш лозим. Уларга ёрдам тариқасида ушбу мақолада ёзиб ўтганимиз – иккинчи лига жамоаларига Ўзбекистон Кубогида иштирок этишга имконият бериш зарур. Албатта, хоҳловчиларга. Имтиёз тариқасида бу лига жамоалари ўзларидан юқори лигалардан ўйнайдиган клубларга қарши учрашувларни (биринчи ва олий лига жамоалари) ўз майдонида ўйнашлари керак. Шунда ўша худудда жамоага бўлган эътибор ортади, стадионга ишқибозлар ташрифидан қанчадир миқдорда маблаг ишлаб олиш имкониятига юзага келади. Бирор туманга “Бунёдкор”, “Пахтакор”, “Насаф”, “Локомотив” ёки “Нефтчи”нинг ташрифи қандай қизиқишига сабаб бўлади? Шубҳасиз, стадион тўлишини кутиш мумкин.

баравар юқорироқ савияда ўтганини алоҳида таъкидлаш жоиз. У пайтлар биринчи лига жамоалари олий лига клублари учун муносиб ўринбосарлар тайёрлаб беришга ҳаракат қилишарди. Натижада 17-22 ёш атрофидаги ва фахрий футболчиларнинг аксарияти кўйи лигада тўп тепарди. Ҳозир ушбу лига жамоаларида пул камлиги боис фахрий ва тажрибали ўйинчилар олий лига клубининг захира ўринидига ўтиришни маъқул топишялти. Ҳудди шу тариқа ёшлар ҳам биринчи лига жамоаларига боришни хоҳлашмаяпти ва бу ерда йилдан-йилга савия тушиб бормоқда. Қайсиdir маънода бу ерда иккинчи тоифали ҳамда жуда ёш футболчилар тўп тела бошлашди. Олий лигага йўлланма олишни истаган жамоалар тахминан 6-7 нафар тажрибалироқ ўйинчиларни таркибига қўшиб олиб, бу вазифани қийинчиликсиз уддалашяпти. Савиясиз футбольдан безган мухтисалар биринчи лига бодсанчуктарига

Шунингдек, иккинчи лига тизимида ёки алоҳида қилибми, ҳаваскорлар лигасини ташкил этиш зарур. Хорижда давлатларида алоҳида ҳаваскорлар лигалари мавжуд. Бу ҳам оммавий-ликнинг ортишига хизмат қиласиди. Ҳаваскорларга алоҳида лига шунчаки тузилмайди, балки биринчи лигада ўйнаш имкониятига эга бўлмаган жамоаларнинг мамлакат ҳудуди бўйлаб бошқа бир умумий дивизионда ўйнашига имконият яратилади. Ҳудди шундай йўлни Европанинг етакчи давлатлари босиб ўтишган. Япония «J» лигаси шу тарзда юзага келган. Дастлаб олий дивизион ривожлантирилган, кейин навбати билан ундан қўйидаги лига ва шундан кейин қолган клублар учун навбатдаги дивизион. Натижада японлар ҳозирга келиб қитъамизда биринчи рақамли чемпионат сифатида тан олинадиган миллий биринчиликка эгалар.

Бекзод НАЗАРОВ,
Championat.asia

*Бу жаҳон ҳеч кимга қолмас, биродар,
Дилингни тангрига топширсанг етар.
Таянч деб билмагил бу дунё молин,
Кўпларни ўстириб, берди заволин.
Жон берар экансан, фарқи йўқ сира,
Тахтда ўласанми, ё тупроқ узра.*

Шайх Саъдий